

Χρόνος Ουι;

ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

2021.

<p>Intézmény OM - azonosítója: 035939</p>	<p>Készítette a nevelőtestület:</p> <p>.....</p> <p>Intézményvezető Ph</p>
<p>Legitimációs eljárás- Az érvényességet igazoló aláírások</p>	
<p>Az Nkt. 26. § (1) bekezdése alapján a pedagógiai programot a</p> <p>..... (.....) határozatszámon elfogadta:</p> <p>.....</p> <p><i>nevelőtestület nevében</i></p>	<p>20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 118. § (3)</p> <p>a) az óvoda szakmai közössége nevében szakmai véleményt nyilvánított</p> <p>.....</p> <p>Török – Baráth Anikó</p>
<p style="text-align: center;">Az Nkt 26. § (1) bekezdése alapján a pedagógiai programot az óvoda vezetője az</p> <p style="text-align: center;">..... (.....) határozatszámon jóváhagyta</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">Boldogné Tóth Magdolna intézményvezető</p>	
<p>Nkt. 72. § (5) A pedagógiai program módosításának tartalmáról a szülők tájékoztatást kaptak</p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">a szülői közösség képviseletében (Hulimainé Keresztes Magdolna)</p> <p>Az információkhoz való hozzájutás joga azt jelenti, hogy a szülőknek jogában áll megismerni az óvoda dokumentumait, a pedagógiai programot, a szervezeti és működési szabályzatot, illetőleg a házirendet. Ezeknek a hozzáférhető helyen való elhelyezése az óvoda feladata és kötelessége.</p>	
<p>A dokumentum jellege: 20/2012. EMMI rendelet 82. § (1)-(3)</p> <p>Nyilvános</p> <p>Megtalálható: www.ketpoovi.hu; óvodai csoport, irattár</p>	<p>Érvényesség: A kihirdetés napjától</p> <p>..... visszavonásig</p>
<p>Területi hatálya</p> <p>Az Óvoda területére, az óvoda által szervezett – a pedagógiai program megvalósításához kapcsolódó – óvodán kívüli programok helyszínére.</p>	<p>Személyi hatálya:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az óvodával jogviszonyban álló minden óvodapedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre továbbá azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek feladatainak megvalósításában.
<p>Verziószám: .....</p>	<p>Iktatószám: .....</p> <p>Készült: ..... eredeti példány</p>

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. Rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 1998.évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII.22.) kormányrendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus – szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről - 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet módosításáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

- **Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:**

- A nevelés és fejlesztés magyar nyelven folyik.

TARTALOMJEGYZÉK

I. INTÉZMÉNYVEZETŐI GONDOLATOK.....	5
II. BEVEZETŐ	6
III.ÓVODÁNK HELYZETKÉPE, FELTÉTELRENDSZERE	8
Óvodánk személyi feltétel	8
Tárgyi feltételek.....	9
IV. PROGRAMUNK KÜLDETÉSE - FILOZÓFIÁJA	9
V. A PROGRAMUNK ALAPELVE.....	10
Óvodakép.....	10
Gyermekképünk.....	11
Pedagóguskép	12
Szülőkép	14
VI. ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI.....	14
Egészséges életmód alakítása	15
Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	28
Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	33
VII. A JÁTÉK, A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS ÉS MUNKA HELYE PROGRAMUNKBAN.....	34
A tevékenységekben megvalósuló tanulás:	40
Munka jellegű tevékenységek.....	41
VIII. TEVÉKENYSÉGFORMÁK	44
Mesélés, verselés	44
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:.....	47
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:.....	51
Mozgás:	54
A külső világ tevékeny megismerése:	58
IX. AZ ÓVODA ELVÁRÁSAI, AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI	64
X. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEL.....	65
XI. ÓVODAKEZDÉS ÉS ISKOLAKÉSZÜLTSEG BIOLÓGIAI, PSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐI	68
XII. ÓVODAI ÜNNEPÉLYEK, MEGEMLÉKEZÉSEK	79
XIII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	83
XIV. AZ INTÉZMÉNY GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉGE	89
XV. INKLUZÍV PEDAGÓGIA – INTEGRÁCIÓ A SAJÁTOSÁGOK MEGŐRZÉSÉVEL, A KÜLÖNBSEGEKHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁSSAL – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	95
A kiemelt figyelmet igénylő gyermek típusai:.....	100
XVI. HELYI ÓVODAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM	102
XVII. ÓVODÁNK BELSŐ ELLENŐRZÉSI TERVE – ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE	106
XVIII. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	109
XIX. ÉRVÉNYESSEGI RENDELKEZÉSEK	109
MELLÉKLET.....	111
Irodalomjegyzék	112

I. INTÉZMÉNYVEZETŐI GONDOLATOK

Ön a kétpói Arany János Általános Művelődési Központ Napköziotthonos Óvodájának Helyi Nevelési Programját tartja a kezében, melyet az Óvoda nevelőtestülete, a szülők a helyi Önkormányzat és valamennyi azonosított partner véleményének, igényének figyelembevételével készítettünk el. Megvalósításához természetesen kérjük a szülők, a fenntartó segítségét, hogy közös összefogással, minél eredményesebben tudjuk kisgyermekünket fejleszteni.

Programunkat sajátosságaink figyelembevételével dolgoztuk ki, melyhez felhasználtuk a választható programok közül:

- Fábrián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel c. programot.
- „Zöld óvoda program”
- Boldog Óvoda program

Nevelésünk a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

Célja: A 3 – 7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének fejlesztése, amely magában foglalja az egészségnevelést (egészséges életmódra nevelés, testi nevelés, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása), és a környezettudatos magatartásra nevelést (környezet védelméhez, megóvásához, fenntarthatóságához kapcsolódó szokások kialakítása).

E program jóváhagyása után megvalósítására a családi neveléssel közösen törekszünk.
Mottónk:

**„Osztani magad, hogy így sokasodjál,
Kicsikhez hajolni, hogy magasodjál
Hallgatni őket, hogy tudd a világot,
Róluk beszélni, ha szólsz a világhoz.”**

(Váci Mihály: Eső a homokra)

Boldogné Tóth Magdolna
ÁMK igazgató

II. BEVEZETŐ

A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC törvény 26§ (1), alapján az Óvodai Pedagógiai Program az óvoda alapdokumentuma. Ez a fokmérő, melyhez a fenntartó igazítja értékeléseit, elvárásait, fejlesztési támogatásait.

Ez az a tájékoztató, melyből az óvoda igénybevevője (pl. szülők) megtudja, milyen értékeket közvetít az óvoda, s milyen fejlődési szintre juttatja óvodásait.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

a) a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;

c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

„A Helyi Pedagógiai program az óvoda törekvéseinek fényképe, reális tükörkép az óvodáról”

Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

A mi feladatunk az, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk. Az egyéni bánásmód elvét alkalmazva csökkentjük a meglévő hátrányokat, nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Gyermekeinket körülveszi a felgyorsult, folyamatosan változó világ, mely nagy hatással van rájuk, mindemellett nekünk - óvodapedagógusoknak - figyelembe kell vennünk a sok új szakmai, törvényi és a külső környezeti változásokat.

Pedagógiai Programunkat az Óvodai Nevelés Országos Alaprogram iránymutatása, szellemisége cél- és feladatrendszere alapján készítettük.

Óvodai csoportunkban érvényesülnek a különböző innovatív pedagógiai törekvések, mivel az alaprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széleskörű módszertani szabadságának érvényesülését.

Pedagógiai feladatvállalásunk során figyelembe vesszük a gyermekek személyiségfejlődését, viselkedését, érdeklődését, az otthonról hozott ismereteiket, tapasztalataikat, az esélyegyenlőség megteremtése mellett.

Bízunk abban, hogy az óvodánkba járó gyermekek kellemes, derűs, harmonikus éveket töltenek itt és biztos alapokon nyugvó ismeretekkel, képességekkel kezdik el iskolás éveiket.

Az óvoda jellemző adatai

<i>Hivatalos elnevezése</i>	Arany János Általános Művelődési Központ Napköziotthonos Óvoda
<i>OM azonosító</i>	035939
<i>Az intézmény székhelye</i>	5411 Kétpó, Ond vezér út 26.
<i>Az óvoda fenntartója</i>	Kétpó Község Önkormányzata, 5411 Kétpó, Almásy tér 1.
<i>Fenntartó telefon</i>	0656/333-294
<i>Alapító okirat száma</i>	987-10/2015;
<i>Képviselő-testületi határozat száma</i>	70/2015. (VI.29.)
<i>Az óvoda vezetője</i>	Boldogné Tóth Magdolna
<i>Elérhetőségeink</i>	amkktpo@gmail.com
<i>Telefon</i>	0656/333-126
<i>Mobil</i>	06(20)251-5687

III. ÓVODÁNK HELYZETKÉPE, FELTÉTELRENDSZERE

Kétpó község az Alföld közepén, Jász- Nagykun- Szolnok Megye délkeleti részén fekszik. Mezőtúr és Törökszentmiklós között, csaknem középtájon. Meghatározó jelentőségű a 46-os főút, illetve a település területén végighaladó Szolnok- Békéscsaba vasútvonal két megállóval. Területi elhelyezkedése intézményünknek jónak mondható, biztosítani tudjuk az óvodás korú gyermekek ellátását. Egy csoportos óvodánk a község közigazgatási területéről, szabad férőhely esetén azon kívülről is fogadhat gyermekeket. Összesen **25 fő (+20%)** befogadására, osztatlan, egy vegyes csoport indítása engedélyezett. Az eltérő szociokulturális helyzetből érkező gyermekeket tiszta, esztétikus környezetben fogadjuk.

Az épületben van egy étkezőként is funkcionáló tornaszoba, - alapvető tornaszerekkel felszerelve. Egy foglalkoztató csoportszoba, amely a délutáni pihenés színtere is, mosdó, kazánház, melegítő-, tálaló konyha. A folyosó szolgálja a közlekedést és a gyermekek öltözködési helyét is. Udvarunk több funkciónak is megfelel, játszó és mozgásra alkalmas területek is megtalálhatóak. Az óvoda épületének terasza lehetővé teszi rossz idő esetén is a gyermekek levegőzését, levegőn való mozgását. Óvodánkhoz tartozik még az udvaron lévő játéktároló helyiség és egy kinti raktár is.

Az óvoda felszereltsége jónak mondható, igényeknek megfelelően állandó bővítés alatt állnak.

Óvodánk személyi feltétel

Az óvodában a pedagógiai munkát 2 felsőfokú végzettségű, főállású óvodapedagógus, valamint a pedagógiai munkát segítő 2 szakképzett, főállású dajka látja el.

Az óvodapedagógusok átlagéletkora 44 év.

Az óvodai csoportban játékos tevékenységekbe integrált tanulás folyik. Óvodánk az általános feladatokon túl – melynek célja a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség kibontakozásának, a hátrányok csökkentésének elősegítése az életkori és egyéni sajátosságok, eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével -, kiemelt feladatának tekinti az életre való felkészítést is.

Nagy hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi nevelés megvalósítására, sok mozgás beiktatására, az esélyegyenlőség megteremtésére, az egyénre szabott fejlesztési program biztosítására az egész nevelési folyamatban. Beszédjavító, fejlesztő foglalkozások megszervezésére is módot nyitunk külső szakemberek bevonásával.

Pedagógiai munkánkat segíti heti 4 órában 1 fő logopédus, heti 1 órában 1 fő gyógypedagógus. A gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követjük, ezért ha eltérést tapasztalunk, akkor kikérjük a Szakértői Bizottság véleményét illetve a Nevelési Tanácsadó vizsgálatát kezdeményezzük.

Kistérségi Együttműködési megállapodás keretében, pszichológus és a szociális segítő is biztosított.

A szomszédos általános iskola hitoktatója, év eleji igényfelmérés alapján, református hittan foglalkozást tart az érdeklődő gyermekek számára.

Lehetőség van a Boldogság órák programjába is bekapcsolódni. Intézményünk az Örökös Boldog Óvoda címet viseli.

Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, berendezését úgy alakítottuk ki, hogy a lehető legjobban szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, biztosítsa egészségük megőrzését, nevelését, fejlesztését. Tiszta, gondozott, esztétikus minden csoportszobája, öltözője, mosdója, konyhája, udvara. A mosdókban lévő WC - t függönnyel láttuk el, az intimitás biztosítása érdekében. A gyermekek mozgásának, játékigényének kielégítéséhez megfelelő játékeszköz áll rendelkezésünkre. Az udvari telepített fa játékok javítása, cseréje folyamatban van.

IV. PROGRAMUNK KÜLDETÉSE - FILOZÓFIÁJA

Szeretetteljes, biztonságérzetet nyújtó, érzelemben gazdag óvodai élet megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy tartást, önállóságot, boldogságot ad a gyermekeknek. Minden gyermek a saját képességei szerint, annak figyelembevételével nevelhető.

Az óvodapedagógusaink hisznek abban, hogy minden gyermek egyedi, különleges emberi lény, aki szeretetteljes közegben formálható, nevelhető. A gyermek érdeke mindenekfelett áll. A település lakosai különféle igényeket mutatnak, melyek figyelembevételével, de a hagyományainkhoz hű nevelési elvek hangsúlyozása mellett állítottuk össze programunkat.

Az óvodai nevelés nyelve a magyar, a nevelés teljes egészében magyarul történik. Intézményünk rendelkezik az óvodai program megvalósításához szükséges feltételekkel.

Az óvodapedagógusok képzettsége, szakmai elhivatottsága garancia a program célkitűzéseinek megvalósítására.

A dajka fontos szerepet tölt be a csoport életében, nevelést segítő partner.

Hitvallásunk, az óvodáskorú gyermek egyéni és életkori sajátosságait a legmesszemenőkéig figyelembe véve, fejleszteni személyiségét, kiegészítve és folytatva a családi nevelést, derűs otthonos légkörben, amelynek megvalósulása folytán képessé válik a gyermek egyre **tágabb környezetbe** való zökkenőmentes beilleszkedésre.

Az Alapprogram is kellő szabadságot biztosít az óvodapedagógusok nevelői munkájához, ezzel a szabadsággal élve és a helyi sajátosságokat, lehetőségeket eddig is kihasználva és beépítve végezzük munkánkat, tág teret adva a gyermeki tevékenységnek, tevékenykedetésnek, és ezen keresztül a sokoldalú tapasztalatszerzésnek, megismerésnek.

Óvodai életünket a megismerések **komplexitása**, gyakorlatiassága és a **többoldalú tapasztalatszerzés** jellemzi. Az óvónők által kezdeményezett tevékenységi formák alapjai a tanulásnak, a kompetenciák fejlesztésének. A gyermeki megismerés, a tanulás, szerves része a **nevelésnek**, melyhez a nap minden pillanata megfelelő lehet, előtérbe helyezve a szabad játékot.

V. A PROGRAMUNK ALAPELVE

Óvodakép

Célunk olyan óvoda, ahol érzelmileg meleg, biztonságos, egészséges környezetben, otthonosan mozgó, eleven eszű, tevékeny emberkéek élnek boldog, élményekben gazdag gyermekkorukat.

Az óvoda épülete több mint 60 éve épült (1961). Kezdetben egycsoportos, majd 1980-tól két részben osztott csoport működött 2003-ig. Azóta ismét egy vegyes csoporttal, 25 férőhellyel, 10 órás nyitva tartással biztosítjuk a község, az ide tartozó Pusztapó, illetve a mezőtúri külterületről bejáró 3-7 éves gyermekek egész napos elhelyezését, nevelését, fejlesztését és napi háromszori étkeztetését.

Korábban az óvoda önállóan működött, de a megnövekedett terhek és a gyermeklétszám csökkenése miatt 2004- 2006 között intézményfenntartó társulásban működöttünk a helyi és a kuncsorbai óvodával és iskolával. 2006 szeptembere óta óvodánk a helyi önkormányzat fenntartásába került. Jogilag részben önálló. Élén ÁMK igazgató áll. Gazdaságilag is részben önálló intézmény.

A nehézségek ellenére sikerült pályázati úton forrást teremteni az épület modernizálására, így 2004 nyarán teljes belső és külső tatarozás történt. 2006-ban a teljes udvari játék korszerű rönkfa játszótérre cserélődött. 2013 nyarán megújult és korszerűsödött a fűtési rendszer, kicserélték a radiátorokat, új festést kaptak az udvari játékok és a kerítés is. 2016-ban a teljes tető került kicserélésre, illetve az épület előtt gumitéglával burkolt játszó teraszt alakítottak ki. Sajnos az udvari telepített játékok azóta megértek a javításra, cserére. 2021 tavaszán a mezítlábas tanösvény került kialakításra a jótékonyági bál bevételéből.

Nevelési elveinkben szorosan együttműködünk a legközvetlenebb nevelési partnereinkkel: a családdal és az iskolával. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei. A már kialakult hagyományainkra építve biztosítjuk alapvető feladatainkat, az óvó, védő nevelési és szociális feladatokat a szülői igények figyelembevételével, sajátos szervezeti keretek, formák között. Az esélyegyenlőség jegyében biztosítjuk és javítjuk az óvodába járó gyermekek nevelési feltételeit, megteremtjük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint a tehetséges gyermekek differenciált fejlesztésének lehetőségét is. Az óvodai nevelőmunkába bevonjuk a különböző társadalmi, közművelődési, egészségügyi szervezetek képviselőit. Kapcsolódunk, valamint teret engedünk azoknak a tevékenységeknek, melyek az óvodai program célkitűzéseit segítik, és hatékonyabbá teszik a gyermekek iskolai életre való felkészítését.

Az óvodai **nevelés célja** az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségekben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról;
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
-

Gyermekképünk

Célunk, hogy az óvodában felnövekvő gyermekek sokszínű egyénisége harmonikusan illeszkedjen a magyar és az európai uniós értékrendhez egyaránt.

Gyermekképünk az individuumból, a mással össze nem hasonlítható személyiségfejlesztésből indul ki, aki nyitott a közösség felé, elfogadja a másságot s személyisége folyamatosan formálható, fejleszhető. Érdeklődésére, tudásvágyára, önmegvalósítási törekvéseire a nevelés során számítunk. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Fontos az óvodások nyugodt, élményekben gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek

megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Napjainkban az óvoda sok feladatot kénytelen átvállalni a szülőktől a gyermekek nevelésében. Ez nagyban meghatározza a helyi programunk feladatait. Igyekszünk segíteni a rászoruló családokat nehézségeik megoldásában.

Értékek, amelyeket elvár a társadalom:

- Változásokra, fejlődésre való rugalmas alkalmazkodás, befolyásolás képessége.
- Kritikus gondolkodás, döntésképesség.
- Konfliktuskezelő képesség.
- A környezet védelme, és ennek megfelelő alakítása.
- A testi, szellemi egészség megőrzése, fontossága.
- A kultúra, a szülőföld ismerete, védelme.
- A technikai és tudományos fejlődés követése.
- Emberi kapcsolatok humánus alakítása.
- Az egyén és társadalom jogainak és szükségleteinek egyenrangú tisztelete.

Olyan gyermekeket szeretnénk óvodánkból elengedni, akik a humanista értékek alapján, kreatív, érdeklődő, együttműködésre, teljes életre képesek.

Pedagóguskép

Programunk sikeres megvalósítása olyan pedagógust feltételez, aki kreatív, folyamatosan megújulni képes, a nemzeti és emberi értékeket pozitívan közvetíti, együttműködő, kísérletező, toleráns, a gyermekek szükségleteit követő, empátikus, a szakmájáért kiálló személyiségjegyekkel rendelkezik.

Arra törekszünk, hogy pedagógusaink a következő személyiségjegyekkel rendelkezzenek:

- A gyermekekkel szemben együtt érző, odafigyelő, szeretetteljes magatartást tanúsító.
- Szakértelmét, pedagógiai, pszichológiai ismereteit gyakorlati jártassága tükrözi.
- Önmaga továbbfejlesztésének igénye minden területen megnyilvánul.
- A vele kapcsolatba kerülő személyekkel szemben tisztelettudó, feladat- és probléma érzékeny, titoktartó.
- Tiszteletben tartja a gyermeki jogokat.

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartásában kizárólag óvodapedagógus végzi. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak

értékellentétek, szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi.

- E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit.
- Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.
- Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásával esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket.
- Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.
- Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre a körülményekhez képest, teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez.
- Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.
- Óvodapedagógusaink pedagógiai munkájuk során arra törekcsenek, hogy az óvodások okos szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad, nyugodt légkörben, sok szép élménnyel gazdagodva élvezzék az óvodában töltött éveiket.
- Az óvodapedagógusi párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni.
- Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. Az óvodapedagógusok vonják be a dajkát is a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.
- A közösség tagjaiért valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért.
- A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a legjobb megoldás kialakítását.

Az óvónők bevonják a dajkát a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, megvalósításába.

A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalnak a közösen kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, őszinte, nyílt véleménnyel segítik a legjobb megoldás kialakítását.

Minden gyermek a saját képességei szerint, annak figyelembe vételével nevelhető, fejleszhető, nevelik, fejlesztik őt az új társas kapcsolatok, vagyis az óvoda minden dolgozója.

A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt a gyermekeknek oly fontos biztonságérzetet, **hogy “tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”**

Minden gyermek ismerje és tudja meg értékeit, de azt is érzékelje, hogy melyek a hiányosságai. Ezt természetesen minden lelki feszültség nélkül fogadja el.

Ez a program magában foglalja a hazai óvodai gyakorlat legjobb tapasztalatait azért, hogy abból a már jól bevált, hagyományos értékeket megőrizze.

Szülőkép

Bízunk abban, hogy óvodánkba olyan szülők hozzák gyermekeiket, akik érdeklődnek programunk iránt és azonosulni tudnak elképzeléseinkkel. Gyermekeik érdekében együttműködőek, tiszteletben tartják a pedagógusok szakmai hozzáértését, nem kérdőjelezzik meg döntéseik jogosságát, bizalommal fordulnak az óvoda dolgozóihoz.

VI. ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI

Az óvoda, **nevelő** intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik.

Cél: a 3 – 7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének fejlesztése, amely magában foglalja az egészségnevelést (egészséges életmódra nevelés, testi nevelés, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása), és a környezettudatos magatartásra nevelést (környezet védelméhez, megóvásához, fenntarthatóságához kapcsolódó szokások kialakítása).

Ez a cél a következő **tevékenységrendszeren** keresztül valósul meg:

- Játék- és tanulási tevékenység
- Társas- és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidős tevékenység

E tevékenységi formák megválasztásával a gyermekek adott fejlettségi szintjéhez igazodó készségfejlesztés, illetve különböző képességek alapjainak lerakása történik. Programunk alapján valljuk, hogy a gyermeket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová. Az óvoda feladata nem a szűken vett iskolai feladatokra való felkészítés, hanem az életre való felkészítés, amely csak valóságos tevékenységek, tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

Feladatok:

- Az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.
Ezen belül:
  - Az egészséges életmód alakítása
  - Környezettudatos magatartásra nevelés
  - Az érzelmi, az erkölcsi és az **értékorientált** közösségi nevelés
  - Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegség megelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása - megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be ezen a területen is.

Az egészségnevelés alapelvei

- Az esélyegyenlőség biztosítása.
- A tevékenység és a mozgás hatása a kedvező értelmi fejlődésre.
- Sokszínű, érdekes, változatos, örömteli, biztonságos, játékos, meseszerű tevékenységek átélése.
- Öndifferenciálás lehetőségének biztosítása (önmegvalósítás, önkibontakozás, önfejlődés elősegítése).
- Sajátos egyéni szükségletek kielégítésének elősegítése.
- Saját tempóban való fejlődés elősegítése.
- Lehetőségek biztosítása – a tevékenységek választási lehetőségével – elegendő idő biztosításával.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Fontossá válnak a beszélgető körök, mesék, versek, az egészségünkkel kapcsolatban. Adott téma megtárgyalása, beleszöve az egészséges életmódra nevelés, illetve a környezettudatos magatartásra nevelés.

Célunk akkor lesz elérhető, ha már óvodás korban érzékennyé tesszük őket a környezeti problémák megoldása iránt, valamint szokásokat alakítunk ki bennük, amelyek egy életen át kísérik őket.

Az egészséges életmód alakítása magába foglalja

- a szomatikus
- a mentális
- és a szociális nevelést.

Célunk

Nyugodt élettempó felé törekvő, testileg, lelkileg kiegyensúlyozott, egészséges gyermek nevelése.

Távlati célunk, hogy felnőtt életükben legyenek képesek egészséges, harmonikus életvitel kialakítására, életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni. A konfliktusokat, problémákat jól tudják kezelni, illetve megoldani. Az egészséges életmódra nevelés mai életünkben félreértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát. Az egészséges életmód magában foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban van.

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Feladatunk

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettségi-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegség megelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségfejlesztés területei:

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- személyi higiéné
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás, erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése:

Az óvodapedagógus, az óvodai felvételi után készítsen a gyermekekről anamnézist, ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt, a testi szükségletek kielégítése határozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, testsúly, testmagasság, láb-kéz stb. összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását.

Az anamnézis felvétele óvodába járás előtt, a gyermekek képességeinek, tulajdonságainak diagnosztikája befogadás végére, az egyéni fejlesztési tervek, s azok értékelése félévenként történik

A gyermekek gondozásának záloga az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvodapedagógus a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségüket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezetségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvodapedagógus. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét. Az óvoda egységes egészségügyi szokásrendszerrel rendelkezik.

Az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok a dajka bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a táplálkozás, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést, biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4-ed részét az óvodában kapják, ezért az óvoda a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű, legyen. Az étkezési szokásokat az óvodapedagógus úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.

Egészséges táplálkozás

Alapelvek:

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja. A helyes táplálkozási szokások kialakításánál a rendszeresség az első szempont. Sajnos sok család életvitele éppen ezt a rendszeres, időbeni étkezést nem biztosítja, ezért fokozottan figyelniük kell arra a napirendben, hogy meghatározott időintervallumon belül történjenek az étkezések. Az óvodás gyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei

között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban - minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik. A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania.

Az „A teljesítés nemcsak anyagiakon, de szemléleten és óvónői leleményességen is múlik.”

- (1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- (2) gyümölcs, zöldség,
- (3) hús, hal, tojás,
- (4) tej és tejtermék,
- (5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:

- **Étkezés:** Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja. Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket. Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára. A szülőkkel együttműködve mindennapos a zöldség – gyümölcsfogyasztás.
- A szülők felvilágosítása érdekében folyamatos a védőnői kapcsolattartás, fórumok szervezése, ahol hasznos tanácsokat adnak, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Kerülnék a családi étkezés során a haszontalan ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólafélét, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), barna kenyér.
- Óvodai napirend keretében ismertessék meg az óvónők a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italfélelésegekkel. Tegyék az étkezést örömtelivé, teremtsenek jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.

- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljanak be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), teremtsenek játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. zöldség és gyümölcssaláta készítés).
- A foglalkozások során kerüljön lebonyolításra az egészséges táplálkozást népszerűsítő tevékenység
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóbbá a gyermekek részére az óvó nénik. A legvonzóbbak a kószolók. Készül saláta zöldségből, gyümölcsből. Sütemény teljes kiőrlésű lisztből, barna cukor felhasználásával.
- Tejtermékekkel kapcsolatos foglalkozást is tartanak az óvónők, a boltokban kapható minden féle tejterméket vásárolnak a gyerekek és kószolják végig az óvodában a kínálatot. Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.
- A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A testápolás: a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi szokások, összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket.

Pihenés: A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtsük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend, bizonyos bezártság. Elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljék át az altató hatására kialakult szendergés állapotát.

A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó 5-6-7 éves gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak, májustól és a nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások szokásaira.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk:

- csapok elzárása
- folyékony szappan használata
- levegő minősége a csoportszobában
- közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, udvar).

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, ezért az óvodapedagógus hasson a szülőkre, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, izléses öltözködés előnyéről. (nyáron kalap és fényvédőkrém használata)

A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A rövid ideig tartó, szervezett séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak az óvoda udvarának és épületének célszerű hasznosítását jelenti, hanem gyakori sétákat, kirándulásokat a szabad természetben, nagyobb füves réteken, dombokon, erdőkben. A természet szépségének élvezete, a szabad természetben való játék öröme, a mozgás szabadsága, a mozgást követő pihenés és nyugalom legbiztosabban vezeti el a gyermeket a természet szeretetéhez, védelméhez, és a környezettudatos szemlélet és magatartás kialakulásához. Az óvónő tudatossága abban nyilvánul meg, hogy gondosan megválassza a helyszíneket és felhívja a figyelmet a környezet megóvásának fontosságára.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek, ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni. Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegényítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

Mindennapos testnevelés, testmozgás:

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek mozgásának fejlesztése örömforrás és alkalmas lehetőség az esetleges mozgáshibák korrigálására is. Az optimális mozgásfejlődéshez biztosítani szükséges a spontán mozgáslehetőségeket, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembe vételével.

Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán mozgásra. A gyermekek napirendjét úgy kell összeállítani, hogy elkerüljük az egyoldalú terhelést, azaz lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel járó tevékenységet. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülni. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek el a szabad levegőn.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, hogy mindennap edzési lehetőséget biztosítunk számukra. Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban, ha az időjárás engedi.

A gyermekek a víz edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak. (A zuhanyzót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.) Edzési lehetőség a kerékpározás, rollerezés és a téli időszakban szánkózás, csúszkálás, a lehetőségek szerint korcsolyázás. A szervezett edzési programok maximális ideje 10-20 perc. A kondicionáló mozgások adjanak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek.

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kinn tölthetik.

Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész, Legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek virágos kert. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Legyen homokozó, lehetőség szerint, rajzoló - gyurmázó asztal. A vizes edzés jó feltételét adja a tusolóval felszerelt óvodai pancsoló. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán legyen olyan udvarrész, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek. Az udvaron a gyermekeknek legyen biztosítva a higiénikus tárolással elkészített ivóvíz.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvodapedagógusok esztétikusan rendezzék be.

A több funkciót betöltő csoportszobát tegyék alkalmassá a játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az érzékszervek miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönyt használjunk, ami nem veszi el a fényt. A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek.

Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel védjük.

Az óvodapedagógus a többféle játéktevékenységhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket.

Teremtse meg a nyugodt légkört a mindennapos meséléshez.

Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a séták alkalmával talált 'kincseket'.

Az öltözők berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha- és cipőtartó szekrénye vagy polca. Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus hirdetőtábla, amely aktuális információkat közöl. A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített törölközője, fésűje.

A környezet megszerettetését, a zenei nevelést, a játékidő élményteli eltöltését segíti a csoportban elhelyezett CD-lejátszó, TV, DIOO, internet hozzáférés.

Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

– Tisztálkodás:

A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.

Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal. A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. Ezen belül a test tisztán tartásán értjük a bőr, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását, a ruházat higiénéje a mosás, tárolás feladatait is tartalmazza, illetve a közvetlen környezetünk tisztán tartására is hangsúlyt fektet. A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

– Öltözködés:

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a saját polcán. A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között. Fokozatosan kialakítja az önállóságot. A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz. Például: műszál anyagok kerülése, váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

– Pihenés

Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban). A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal. Pihenés időtartamát a csoport

szükségleteihez igazítja. Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában hetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása:

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiéniai szabályok betartatása a gyermekkel.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sőtán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira.

A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik. A Szakértői Bizottság logopédusával konzultál, aki hetente tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése.

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást vált ki, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Ezért az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- Szabad beszélgetések.
- A mesélés

A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is egyik eszköze az olyan mese, mely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem-dohányzó magatartás szépségeit. Olyan mesékről lehet szó, amelyekben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg. (Mellékletben az Óvodai dohányzás megelőzési program)

Mindent megteszünk óvodánkba járó gyermekek egészségének megőrzése és betegségek megelőzése érdekében. Ezért alakítottunk ki passzív, szinterápiás sófalat és somokozót a csoportszobában. A sófal használata kiváló lehetőség, a felső légúti betegségek, valamint a hiperaktivitás leküzdésére és terápiájára.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A **gyermekbántalmazás** azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet.

Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az **érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenyítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezik.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy késztetése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha **gyermek bántalmaz gyermek**. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása.

Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség

- esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
  - A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvoda gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkalni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkezdőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek.
- A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket önállóan befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

A csoportok szokásrendszerének kialakítása

Az óvoda mindennapi életének zökkenőmentességét, harmonikusságát és nyugalomát biztosítja, ha megfelelő szokásrendszert sikerül kialakítani. A szokásalakítás hosszú, fáradságos munka, ami olykor unalmasnak is tűnik, hiszen a jó szokásrendszer a mindennap gyakorolt cselekvések sorozatának állandó ismétlése. Azt azonban nyugodtan állíthatjuk, hogy a fáradtság később nagyon is megtérül a három – négy évig tartó óvodai nevelés során. A szokásalakításban is

elsődleges maga a cselekvés, a tevékenység, ami az egész személyiséget fejleszti. A feladatmegoldás ez esetben is öntevékenységre és a gyermek aktív együttműködésére épül.

„ A cselekvést motiválja a példa, a cselekvés végrehajtását segíti, könnyíti a szokás és a cselekvést szabályozza a nevelői követelés.”

A szokásrendszer kialakítása az utánczáson és az ezzel összefüggő azonosuláson nyugszik. A szoktatás esetében tehát a példamutatásnak van kiemelt szerepe. Ez igazán egyszerűen belátható, hiszen köszönni megtanítani a gyermeket úgy lehet, ha az óvónő is köszön minden nap, minden egyes gyereknek. A szokásnevelésnek azért is van jelentősége a személyiségfejlesztés szempontjából, mert egy általános tudatmentesítő szerepe van. A jól kialakított szokások, melyek rendszert alkotnak, nem kívánnak akaratkifejtést a gyermektől, és nem kell koncentrálni sem, hiszen automatikusan cselekszik a gyermek, amikor belép a csoportszobába és köszön, amikor belépés előtt megtörli a lábát, igényévé válik az étkezések előtti kézmosás, stb. A szokásrendszer kialakulásával a mindennapi cselekvések egy része gazdaságosabbá válik, kiküszöbölődnek a felesleges mozdulatok, mindenki számára egyértelmű keretet kap a napi óvodai élet.

A szokásalakítás módja tehát: utánczás-ismétlés- tudatossá váló cselekvés.

Azért tekintjük nagyon fontosnak a szokások és szokásrendszerek kialakítását, mert a csoport nyugalma, derűs légkörét alapvetően befolyásolja a kialakított szokásrendszer minősége. Erre építhető fel a harmonikus, kiegyensúlyozott tevékenységekkel teli napi óvodai élet.

A szoktatás szabályai:

- a szoktatáshoz teljes határozottság szükséges a nevelő részéről
- a szoktatás tökéletes beidegződést, begyakorlást jelent
- a szoktatás alatt nem tehetünk kivételt, nem lehet kihagyás, a szokás automatikussá válása érdekében
- a rendszeres odafigyelés a szokás kialakításának folyamatában ne csupán figyelmeztetést és főleg ne prédikálást, szidást jelentsen
- a pozitív példa, a pozitív motiválás és a tényleges cselekvés vezet a leggyorsabb eredményre. Az öntevékenység, az örömmel végrehajtott cselekvés itt is gyorsabbá és biztosabbá teszi a végeredményt.
- A szokások kialakítását mindjárt az első óvodai napon kezdjük el.
- A megvalósítás sikere a rendszeres napi gyakorláson múlik.
- A szoktatás során célokat tűzünk ki, feladatokat állítjuk a gyermeknek.
- A végrehajtást ellenőrizni, értékelni szükséges. A követelésnél mindig vegyük figyelembe a gyermek adott lehetőségeit, konkrét helyzetét és életkori sajátosságait. Ne legyen túlzott az elvárásunk, de alultervezett sem.
- A szokásalakítás gyors sikere a csoportban dolgozó óvodapedagógusok, dajkák munkájának teljes összhangjával érhető csak el.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A gyermek, fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a **család** szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs szintér, amely a kisgyermeket formálja. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van az elsődleges szocializáció során. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl. biztonságérzet, elfogadás, a feltétele annak, hogy a gyermek környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön.

Ezért óvodánkban **fontosnak tartjuk a**

- Kiegyensúlyozott, harmonikus, empátikus hangulat kialakítását és fenntartását.
- Az érzelmi biztonságot nyújtó, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családias légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, közösen végzett munka öröme olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatosság, szabálytartás, a közösen végzett munka öröme, önzetlenség.

Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés feladatai:

Erkölcsei-szociális érzelmek alakítása:

- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességét, harmonikus testi fejlődését.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermekek legyenek képesek a környezetükben levő emberi kapcsolatokban észrevenni a jót és a rosszat.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.
- Segítse a barátkozást, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősödését.

Esztétikai érzelmek alakítása:

- Egyéni igények figyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás biztosítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi-, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez tapadjanak rácsodálkozási élmények, hogy a gyermekekben az élmény befogadó képesség erősödjön. Legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.

- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek később kialakuló esztétikai érték ítéletének.

Az intellektuális érzelmek alakítása:

- Az intellektuális érzelmek, megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze az értelmi képességeket - az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást - különös tekintettel a kreativitásra.
- Kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását,
- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét. Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy vizuális eszközökkel szabadon kifejezhessék.

Értékorientált közösségi érzelmek alakítása:

- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- A mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Az élménybefogadás képességének fejlesztése
- Az érzelmek kifejezőképességének fejlesztése
- Az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése
- Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése
- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak, akaratának, szokás- és normarendszerének megalapozása.
- A nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülő földhöz és családhöz való kötődés megalapozása.

A fejlesztés tehát az után kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel, gyermekekkel, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben. A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata: olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

Az **óvónő-gyermek kapcsolatában** ki kell alakítani a szereteten és kötődésen alapuló együttműködést. Ennek alapja az empátiakészség, valamint azok a pozitív élmények, amelyek hozzájárulnak a kellemes alaphangulathoz. A fejlesztést a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával és a közös élmények (színház, kirándulás, játszóházak, stb.) biztosításával érjük el. Kiemelt fontosságúnak tartjuk az ünnepek megtartását (születésnap, névnapok, jeles napok), valamint az óvónő példaértékű modelljét.

Az **óvónő-szülő** együttműködése elengedhetetlen a gyermekkel való egyéni óvodai bánásmód megvalósításához, ugyanakkor a felnőttek kapcsolata példaértékű a gyermeknek (tisztelet, tolerancia egymás iránt). Az óvodapedagógus a gyermek fejlődéséről, magaviseletéről, a tanulásban elért eredményeiről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást ad a szülőnek. Egyéni problémák esetében a szülői kapcsolattartás és konfliktuskezelés egyéb formáit alkalmazzuk (személyes beszélgetés), és ha szükséges, nevelési tanácsokkal segítjük a gyermek és a szülő harmonikus kapcsolatának kialakítását.

Lehetőséget biztosítunk a szülőknek, hogy az óvoda életébe tevékenyen, érzelmileg is bekapcsolódjanak. A nyílt napokon lehetőség van a kezdeményezések megtekintésére, kézműves délutánok alkalmával közös tevékenykedésre van mód. A szülőkkel közös óvodai rendezvények pedig lehetőséget adnak a kötetlenebb beszélgetésekre, ezzel elősegítve a közösség épülését.

A **gyermek-gyermek** kapcsolata során alakul ki a gyermekben az alkalmazkodás, a társas kapcsolatok erkölcsi normái, az érzelmi alapokon létrejövő kooperáció és kommunikáció. Fontosnak tartjuk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációját az Alapító Okirat szerint. Az életkori sajátosságokat tükröző társas együttélés és az „én-tudat” alakulása folyamatos fejlődésen megy keresztül, melyet az óvónők segítenek a mindennapok során.

Jobb veled a világ, boldogságórák projekt:

A Jobb Veled a Világ Alapítvány által működtetett Boldogság Intézet nyílt pályázatot hirdetett magyarországi és határon túli nevelési-oktatási intézmények számára „Boldog Óvoda” és „Örökös Boldog Óvoda” cím elnyerésére. „A program kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az óvodás korosztály számára.”

A Boldogságórák csökkentik a gyerekek szorongását, miközben erősíti önbizalmukat. Így nemcsak kiegyensúlyozottabbá válnak, de jobban is teljesítenek.

A Boldogságóra 10 hónapos programja:

- Szeptember: Boldogságfokozó hála gyakorlása
- Október: Optimizmus gyakorlása
- November: A társas kapcsolatok boldogító ereje
- December: Boldogító jócselekedetek
- Január: Célok kitűzése és elérése
- Február: Megküzdési stratégiák gyakorlása
- Március: Apró örömök élvezete
- Április: Megbocsátás
- Május: Egészséges életmód
- Június: Fenntartható boldogság

Az órák lényege:

- a személyiségfejlesztés,
- a pozitív életszemléletre való képesség tanítása.

Heti 1 óra csoportosan: A feladatok játékos, vidám, kreatív formát öltenek, melyek a havi boldogságfokozó témát bontják ki, az előzetesen megkapott javaslatok alapján. Gyakorlatban fejlesztik a pozitív gondolkodást, tapasztalati tanulás útján. Célunk nem az, hogy problémamentes életmodellt állítsunk a gyerekek elé, hanem, hogy vezérfonalat adjunk ahhoz, hogy könnyebben nézzenek szembe a kihívásokkal, képesek legyenek hatékonyan megbirkózni a problémákkal, valamint a testi-lelki egészségmegtartás tényezőinek tanulmányozására kapjanak gyakorlati lehetőséget.

Egy-egy témánál egy hónapig időzünk el, hogy a gyerekeknek legyen elegendő idejük saját tapasztalatokat gyűjteni és az új ismereteket beépíteni a mindennapjaikba!

Bátorító nevelés:

A felnőtt - gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

Az óvodapedagógus próbálja megérteni - elsősorban érzelmileg - a gyermekeket. A parancsolás helyett igyekezzen kérdezni, ami elősegíti a megértést, az átértékelést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

Az óvodapedagógus magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.

A gyermekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. A határokat meg kell védeni a gyermeki respektálás érdekében. Tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvodapedagógus röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar.

Az óvodapedagógus a többszöri "határátlépésnél" vezessen be konzekvenciákat, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőséget a javításhoz.

Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását. Az óvodapedagógus segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

Az óvodapedagógus nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg az óvodapedagógus, hogy véleményt tudjon mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek saját felelőssége erősödjön.

Az óvodapedagógus bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

A felnőtt - gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével. Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse.

Ezekben, a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a közös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.

A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni. Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.

Az óvodapedagógus örömet jelezze dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat. A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti. A bátortalanabb gyermekek nevelésekor az óvodapedagógus minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek is.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen. Az óvodapedagógus hívja segítségül a nevelésben a célirányosságot. Elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké vált a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célja:

- Az anyanyelv megismertetésére, megbecsülésére, szeretetére nevelés
- A kommunikációs képesség megalapozása
- Szókincs és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.
- Mindenki meg tudja érteni mindenkit, a közlésnek legyen tartalma és az fontos legyen valakinek
- A gyermekek értelmi képességeinek, kreativitásának fejlesztése.

Feladat

- Minta és modelladás, szabálykövetítés megteremtése.
- Beszélő környezettel a kommunikáló képesség, a beszélő magatartás fejlesztése.
- A természetes beszélő- és kommunikációs kedv kialakítása és fenntartása élménybeágyazottan, komplex jelleggel és tapasztalatszerzéssel valamennyi tevékenységforma keretében.
- A gyermekek érdeklődésén, kíváncsiságán alapuló, a gyermekek meglévő tapasztalatait, ismereteit figyelembe vevő, változatos tevékenységi lehetőségek megteremtése.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Programunk lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával, kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, bővítse szókincsüket, adjon lehetőséget metakommunikációs ismereteik bővítésére. Az óvodapedagógus és a gyermek párbeszéde a társalgási formákon túl alapvetően nyelvtani kategóriák kialakulását is elősegítik. Az óvodapedagógus feladata, hogy figyelmet fordítson az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására a gyermeki kérdések támogatására. Programunk sajátossága, hogy az anyanyelvi játékok számára elegendő időt biztosítunk, alkalmazkodva a gyermek életkori sajátosságához- és ezeket, a játékokat beépítjük a mindennapi életünkbe.

Programunk folyamatosan biztosít a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építve változatos tevékenységeket, melyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az óvodapedagógusok tudatosan és tervszerűen biztosítják a gyermekek fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.

Kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelőfejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét (értelmi képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) tehetségét, kreativitását, fejlődési ütemét, segítse tehetségük kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv a legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének és az emberek közötti kommunikációnak. **A beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll.** A helyes és szép beszéd mélyíti a gyermek érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt az irodalmi értékek befogadására. Az óvodáskor végére az anyanyelvi nevelés hatására aktív és passzív szókincse bővül, mondatszerkesztésük nyelvtanilag helyessé válik, kialakul az összefüggő beszéd, a beszédfejelem. Az óvónő személyes példáján keresztül, illetve fejlesztőjátékok kapcsán segíti elő a metakommunikációs eszköztár bővülését is. Az óvoda tevékenységben gazdag élete, a kellemes, nyugodt légkör alapvetően meghatározza az anyanyelvi nevelés fejlesztését. A gyermekek anyanyelvi fejlettségét folyamatosan figyelemmel kísérjük. Figyelünk arra a gyermekekre, amelyek beszédhibával, beszédgátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzd. Szükség esetén szakember segítségét kérjük.

Az értelmi nevelés feladatai egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek fejlesztése, valamint ösztönző környezet biztosítása.

VII. A JÁTÉK, A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS ÉS MUNKA HELYE PROGRAMUNKBAN

Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nem csak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa észrevétlenül „tanul” a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, és az őt érő élményeket. Megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésekre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit.

Jót és jól játszani- ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén,

indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet; amit a kisgyermek felfogni és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válhat. A programunk alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékokra. Az új Alapprogramban is a szabad játékokra helyeződött a figyelem, az óvodapedagógus tudatos jelenlétének felelősségét hangsúlyozó elvárással. A szabadjáték túlsúlya érvényesüljön. A játék kiemelt jelentőségű az óvoda napirendjében, időbeosztásában, valamint a játékos tevékenység-szervezésben is meg kell mutatkoznia.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettségének elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb, tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, és a játékba integrált tanulás.

Cél:

A játék során gyermekeink sajátítsák el az életkoruknak megfelelő intellektuális, mozgásos, szociális ismereteket, amelyek birtokában képessé válnak egyéni ötleteiknek, vágyaiknak kibontakoztatására, a szabad képzettségükre.

Feladat:

- Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése
- A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára
- A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához
- Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek biztosítása a játék fejlesztése érdekében
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása
- Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátás a gyermekekkel
- A játékon keresztül egészségnevelő programok megvalósítása- környezettudatosság
- A 3 -6 -7 éves korban megjelenő játékfajták és azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével, ismeretszerzés, tanulás.
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások
- Feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a tanulásba integrált játék során
- A gyermek beszédképességének fejlesztése a játékban.
- Megfelelő játéksegítő módszerek alkalmazása.
- Cselekvéses felfedezési tanulás
- Intellektuális érzelmekre építés

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása:

Alkotó kedvű légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel jeleníti meg azt, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka. Az óvodapedagógus, a dajka bevonásával teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. A játékos

léggör segíti a sok új ötlet is, a kellő időben adott segítség, megerősítés. A csoportban csak annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a rugalmas, oldott léggör fenntartását, a szabad játékot, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását. A kreatív léggör segíti a gyerekek ötleteinek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani. Az óvodapedagógus kezdeményezésére a gyermekek szívesen vesznek részt az énekes és mozgásos játékokban. A képességfejlesztő játékoknál a gyermek válasszon szabadon a felkínált szerepek, játékhelyzetek, társak között. Az óvodapedagógus az együttjátás során teremtsen meg a kezdeményezett játékhoz szükséges témát, eszközöket, szabályokat és a helyet. Az óvodapedagógus ösztönzi a játéka mély átérésre serkenti a gyermekeket. Az óvodapedagógus az oldott léggör érdekében bátran használjon humoros kifejezéseket és tréfás szavakat

Idő:

Rugalmas napirenddel lehetőséget biztosítunk a szabad kezdeményezésen alapuló játéknak.

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játék folyamatosságát a folyamatos napirend jól biztosítja, így a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül.

Az 5-6-7 éves gyermekek már összeszokott csoportokban játszanak. A csoportok kialakulásához, szerepek elosztásához, több időre van szüksége, mint a kisebbeknek. Ezért az óvodapedagógus kísérelje figyelemmel a játékot és törekedjen arra, hogy csak akkor ajánljon más játékot, ha már a gyermekek játéka felbomlóban van, s azt a körülmények miatt szükségesnek látja.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan tulajdonságuk, mint az állhatatosság, kialakulhasson.

A napi életszervezésben az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a gyermekek minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységhez.

Hely:

Csoportszoba: Kialakítása a mi feladatunk, a berendezéseket a szükségesnek megfelelően könnyen változtathatjuk a játék helyigényének megfelelően. Kiemelt figyelmet fordítunk a minél tágabb játéktér kialakítására, rugalmasan alkalmazkodva a gyermekek igényeihez. Jelentős szerepe van a csoportszobában a meghitt mesesaroknak egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Az intellektuális érzelmeket kiváltó séták során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek a szintén elkülönített természetsarokban kapnak helyet. A rajzolás, festés, gyurmázás valamint az építő, konstruáló játékokhoz szükséges kellékek állandó helyen, a nap folyamán rendelkezésre állnak a nyugodt tevékenykedést biztosítva.

Az udvar játékeszközeinek segítségével (mászókák, csúszdák) kielégítjük gyermekeink mozgásigényét, biztosítjuk a nagymozgások gyakorlását, az ügyesség, a bátorság fejlesztését. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus segítse az udvari szerepjáték kibontakozását (pl. a népi játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.)

Eszközök:

A játékeszközök olyan tárgyai a gyermekek cselekvéseinek, amelyek kibontakoztatják elképzeléseiket. A játékhoz igyekszünk ízléses, praktikus eszközöket biztosítani.

A **3 – 4 évesek** játékához sok eszközre van szükségünk. Mindenekelőtt a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a pszichikus funkciókat, valamint a hagyományos szerepjátékhoz szükséges kellékek (babaszobai papás – mamás, orvosos, stb.), amely ösztönzi a gyermekeket a szerepjátékra, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek, csengő-bongó hangszerek.

A **4 -5-6-7 éves** gyermekeknek az eszközválasztékát bővítjük, elsősorban a szerepjátékhoz szükséges kellékekkel, valamint társasjátékokkal, amit a gyermekek egyénileg vagy csoportosan felnőttel vagy egyedül játszanak.

Élmények:

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játékuk tartalmát gazdagítják, ezért biztosítjuk számukra az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben, séták, kirándulások, rendezvények alkalmával szerzett tapasztalatok játékidőben való újbóli átélését. A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, élményszerző kirándulások, óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermek tapasztalat gazdagságában.

A 3 -6 -7 éves korban megjelenő játékfajták és azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével, ismeretszerzés, tanulás.

A játék komplexitását bizonyítja az általa szerzett vagy reprodukált ismeretek rendszere. A játék és az óvodai tanulás természetesen fonódnak össze. Feladatunk a 3-6-7-éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.

Gyakorló játék:

A gyermekek megismerik az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a cselekvéshez örömszerzés társul, mely alapot ad a cselekvés többszöri megismétléséhez, ami szinte ritmikusan jelentkezik. Figyelemmel kísérjük a gyermekek halandzsázását, mivel a többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekben pozitív érzelmet kelt. A gyakorló játék lehetőségét az udvaron is biztosítjuk, a rendelkezésünkre álló homok, kisebb-nagyobb tárgyak erre a legalkalmasabbak. Felfedeztetjük a gyermekekkel az anyag és saját cselekvései között kialakuló kapcsolatot.

Szerepjáték:

A gyermekek játékának továbbfejlődését segítjük szerepvállalással, mely a gyermekeknek minta a közös cselekvéshez, a különböző kapcsolatok kialakításához. A kicsik játékában teret kap a papás-mamás játék, a fodrászos, az orvosos, buszos, vonatos játék, melyek egyszerű mozzanatokat jelenítenek meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyerekek szerepet vállalnak, szimbólumokat használnak a „mintha” helyzetek megteremtéséhez. A nagyobb

gyermeknél életszerű eszközökkel (ruhadarabok, babakonyhai eszközök, jelmezek, táskák stb.) segítjük a mélyebb beleélést, bekapcsolódunk a gyermekek által teremtett világba.

Dramatizálás, bábozás:

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény a háttére és alapja a dramatizálásnak, bábozásnak. Az egyszerű mesék megjelenítésében modellt adunk egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben több kelléket használunk a képzeletbeli képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében, később már szimbolikus az eszköz, nagyobb mértékben támaszkodunk a képzeletre. A bábozás saját előadásunkban jelenik meg először az óvodában. A báb, a gyermekek kedvenc eszköze, lehet állat, ember, aki meghallgatja az egyén vagy a csoport örömet, bánatát. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges kellékeket a gyerekekkel közösen gyűjtjük, készítjük barkácsolás közben.

Konstruktív játék:

A gyermekek aktivitását, kreativitását feltételezi a „magam készítettem” vagy „mi készítettük” öröme kerül előtérbe. Többféle anyaggal és technikai megoldással ismertetjük meg gyermekeinket, hogy ki-kik igénye és érdeklődése szerint tudjon választani. Igyekszünk kialakítani a gyermekekben a kivitelezés tökéletesítésének igényét. Folyamatosan biztosítjuk segítő szándékunkat, hogy sikerélményük további tevékenységre, önmegvalósításra ösztönözze őket. Bátorítjuk a gyermekeket a közös alkotásra, közös gondolati tervek készítésére.

Szabályjáték:

E játék folyamán különböző képességeket fejlesztünk: szabálytanulás, társas kapcsolatok alakulása, közös cselekvés, gondolkodás. 3-4 éves korban olyan egyszerű szabályokhoz kötött ügyességi és szabályjátékokat játszunk a gyerekekkel, amelyeket könnyen betartanak. Olyan játékokat is alkalmazunk, melyek a mozgásigényüket is kielégítik. 5-6-7 éves korban az egyre bonyolultabb szabállyal rendelkező mozgásfejlesztő játékok mellett megjelennek és egyre gyarapodnak az értelmi képességeket fejlesztő tevékenységek (kártya, társasjátékok stb.). A gyermekek fejlettségének figyelembe vételével tanítunk új szabályokat, vagy ösztönzünk új szabály kitalálására. Gondoskodunk a játék zavartalanságáról, hiszen a személyiség olyan fontos tulajdonságait mélyítjük el, mint az igazságérzet, a lemondás, a türelmes kivárás. Ide tartoznak még a verseny jellegű játékok is, melyekkel fejleszthetjük a gyermekek döntéshozatali képességét, szociális érzelmeit, küzdő szellemét. A gyermekeknek adjuk meg azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat. Legyenek a játék vezetői maguk a gyermekek is.

Különös hangsúlyt fordítunk arra, hogy sokat játsszunk a gyermekekkel.

Gyere, játssz velem! (az óvodapedagógus játéka a gyermekekkel)

- mozgásos játékok
- labdajátékok
- vizes játékok
- néma játék (Találd ki, mit csinállok?)
- Add tovább!

- vidám, szomorú
- mondd tovább!
- mit súgtam?
- mondd utánam gyorsan az ellentétét!
- hangutánzás
- hangkereső
- szólánc
- hol hallod a tapsot?
- mi változott meg?
- kire gondoltam?
- ki van a takaró alatt?
- kinek az árnyéka ez?
- játék a logikai képzelet formáival

A gyermek beszédképességének fejlesztése a játékokban

Valamennyi játékfajta lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd forma gyakorlására, a szókincs gyarapítására. Beszélgetéseink a gyermekekkel mindig példaértékűek, ügyelünk a nyelvtani pontosságra, mondanivalónk színes, változatos. Gyakran alkalmazunk népies-régies szólásokat, közmondásokat, megismertetünk gyermekeinkkel már nem használatos, régi magyar szavakat, kifejezéseket. Események kiemelésére, figyelem felkeltésére játszunk a hangszínünkkel, hangerőnkkel, hangritmusunkkal, mimikánkkal, gesztusunkkal, így fejlesztjük a beszédképességet, beszédkedvet, a szókincset. Alkalmazunk dramatikus játékokat a hangerővel, hangszínnel való bánás gyakorlásához, anyanyelvi játékokat az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez.

Az óvónő játéksegítő módszerei

A játéksegítő módszereink a játéksituációtól függenek.

A gyerekek nyugodt játéka esetén, vagy ha a gyermekek problémamegoldóak, arra törekszünk, hogy az irányítás játékot követő, szemlélő, a gyermeket cselekedni hagyó legyen.

3-4 éves korcsoportban játékezedményező, modellnyújtó játszótársak vagyunk, de engedő és elfogadó magatartásunkkal teret engedünk fantáziájuknak.

5-6-7 éves gyermekeknél akkor kapcsolódunk be, ha igénylik, vagy ha konfliktushelyzetben segítséget kérnek. Ha durvák egymáshoz, vagy veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

A csendes, visszahúzódó gyermekeket is bevonjuk a játékba.

Lehetővé tesszük egy-egy téma több napon át való játszását, továbbfejlesztését. Az ilyen folyamatos játékhoz szükséges eszközöket játékelrakásnál az adott helyen hagyjuk úgy, hogy a következő tevékenységet ne zavarja.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Alkalmazkodnak egymáshoz, a játék szabályaihoz
- A játék során cselekvéseit társaival összehangolja, kompromisszumokra képes
- A barkácsolás természetes része szerepjátékainak, produktumait alkalmazza további játékában
- Képesek bonyolult építményeket létrehozni, megismerkednek az építőelemek tulajdonságaival, a velük való tevékenység során fejlődik finommozgásuk
- Képes megérteni és elfogadni játszótársai elgondolásait, a jó társas kapcsolat, az együttjátás igénye kialakul
- Interakciója gazdag, kulturált, érthető
- Képes szerepvállalásra, szerepek elosztására
- Képes szerepjátékok megszervezésére, az ahhoz szükséges játékszerek kiválasztására
- Egy játéktémát napokon keresztül képes társaival folytatni.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás:

E program szélesen értelmezi a tanulást. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezett időkeretekben valósul meg. Az így szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek.

A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és az óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége (észlelése, érzékelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű, szemléletes gondolkodása) leginkább a játékon keresztül fejlődik.

Az óvodai tanulás elsődleges **célja:**

- az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése

Feladat: Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során építsen a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire

A tanulás **feltétele** a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. A program felfogása szerint a tevékenységekben megvalósuló tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben játékelrakás.

A gyermekek a tevékenységük befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Egyetlen egy napon borul fel ez az alapelv, amikor az óvodapedagógus tervezett mozgástevékenységet tart.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip megjegyzéseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt, személyre szabott pozitív értékelést. Alkalmazza a jutalmazás sokféle **módszerét**: simítást, pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést, egyénileg, a csoport és a szülők előtt egyaránt.

Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy ne kerüljön sor az óvodában tárgyi jutalmazásra. (Kerülje a képek, pontok osztogatását).

A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékézi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés, egy kérdés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység - az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek, munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Cél:

Olyan erkölcsi tulajdonságok kialakítása, fejlesztése, amelyekkel a gyermekek örömmel és szívesen, felelősséggel végeznek külső irányításra tervszerű, tudatos tevékenységeket. Közben megismerik az adott feladathoz szükséges eszközöket, azok ésszerű használatát és a legcélszerűbb fogásokat.

Feladat:

Személyiségfejlesztés, a munka jellegű játékos tevékenységek biztosításával.

Személyiségfejlesztés, a munka jellegű játékos tevékenységek biztosításával.

A gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, melyet a gyermekek elsősorban önmagukért és a közösségért végeznek.

Valamennyi munkafajtánál megmutatjuk a gyerekeknek az egyes munkafajtához használatos eszközöket és a munka mozzanatainak sorrendiségét. Bekapcsolódunk a gyermeki munkatevékenységbe úgy, hogy érezzék a gyermekek a munkavégzés szépségét, nehézségét. A vállalt munkavégzést értékeljük, dicséreljük, ezáltal a gyermekben pozitív viszonyt alakítunk ki a munka iránt. A gyermek munkavállalása elsősorban saját személyével kapcsolatos tevékenységek végzése,- étkezés, öltözködés, testápolás-(Felnőtt segítségével és példájával). Törekszünk arra, hogy ezek a tevékenységek mindhárom korosztálynál megfelelő színvonalon történjen, hiszen ezek után kapcsolhatjuk be őket további teendőkbe.

Önkiszolgálás:

- **Testápolás** során a gyermekeket először alapvető szükségleteik, kielégítése motiválja. A kezdeti hiányosságot felváltja a jól kialakított szokásokon alapuló igényes testápolás, a hozzá kapcsolódó alapvető fogásokkal.
- **Étkezésnél** megismertetjük a terítéshez, étkezéshez szükséges tevékenységeket, mozgásokat, majd készség szintre emeljük azokat.
- **Öltözködés** folyamán hőmérsékletnek megfelelő öltözködés igényét igyekszünk kialakítani. A ruhadarabok nevét, célszerű használatát, a vetkőzés, ill. öltözés helyes sorrendjét és módját gyakoroltatjuk.
- **Környezetünk rendjének megőrzése:** Belső igénnyé szeretnénk alakítani. Sokat jelenthet az óvónői (szülői) példa, s a rendszeresség.

Közösségért végzett tevékenységek:

- **A mindennapi** étellel kapcsolatos állandó és alkalmi munka:
  - Játékok javítása, készítése
  - Teremrendezés, takarítás, díszítés
  - Ünnepi készülődés, ajándékkészítés

- Házimunka jellegű tevékenységek: sütés, főzés, befőzés
- Az óvoda udvarának rendben tartása, takarítása
- Játékok elpakolása

- **A naposi munka:** a folyamatos napirend és a folyamatosság miatt az ebédelésre korlátozódik, amely főleg a középső, illetve nagycsoportos korúaknál jelenik meg.

- **Növénygondozás-állatgondozás feladatai:**
  - Élősarok kialakítása, rendben tartása
  - Folyamatos gyűjtőmunka, termékek betakarítása
  - Kert gondozása, levélgyűjtés
  - Madarak rendszeres etetése
  - Segítés az öntözésben, növényápolásban, telepítésben
  - Járda, padok tisztántartása

Ezek a tevékenységek mind igénylik a felnőtt jelenlétét, irányítását, de megfelelő lehetőség biztosításával, s a munkafogások precíz elsajátításával a gyermekek egyre nagyobb részt vállalnak belőle.

Az egész program megvalósulása az óvodapedagógus, illetve az óvodában dolgozók példamutató magatartásán keresztül érhető el. Viselkedésük, személyiségük mintaértékű kell, hogy legyen.

A **3-4 éves** gyermekeknél elsődleges a saját személyével kapcsolatos tevékenységek végzése, gyakorlása. Velük még csak megfigyelgetjük a virágoskert növényápolási tevékenységeit. Bevonjuk őket az őszi levél takarítási, elszállítási munkába. Ösztönözzük őket a mindennapi munkába, a rend megteremtésébe, segítséggel, példamutatással bekapcsoljuk őket a játékok elrakásába, a terem rendjének biztosításába (székek helyrerakása...). Apróbb feladatokat, megbízatásokat szívesen vállalnak és el is végzik azokat.

A **4-5 éveseknél** bevezetjük a naposi munkát, ha már érettek erre a feladatra. A naposi munkára főleg a déli étkezési feladatok végzésénél számítunk. Fontos a naposi munka menetének megbeszélése az óvónők és a dajkák között, a zökkenőmentes munkavégzés érdekében. Bővítjük e korosztály munkajellegű tevékenységét a csoportrendezéssel, eszközök kiosztásával, összeszedésével az öltöző rendjének megtartásával. Megadjuk a szükséges segítséget a feladatok pontos gyakorlásához. Élünk az alkalmi megbízatások végeztetésével, ha önként vállalják. Dicsérettel ismerjük el a jól elvégzett munkát. Bevonjuk a gyerekeket a növény és állatgondozásba, az élősarok gondozásába, az óvodaudvar tisztántartásába.

Az **5-6-7 évesektől** már elvárjuk a naposi munka önálló végzését. A begyakorlás után helyesen és pontosan végzik a terítést, a kenyérkínálást, a víz öntését. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek, rendben hagyják az asztal környékét. A kiérdemelt dicsérettel az a célunk, hogy szívesen vegyenek részt a gyermekek a munkában. Arra neveljük őket, hogy legyenek igényesek környezetük rendjére, lássák meg, végezzék el az ezzel kapcsolatos feladatokat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A rájuk bízott és önként vállalt feladatokat szívesen és önállóan végzi.
- Minden olyan területen segít, ahol erre szükség van. Aktív a teremrendezésben, ágyrakásban.
- Az általa használt eszközöket, szerszámokat, anyagokat gondosan a helyére rakja.
- A környezetükben lévő növényeket, akváriumot gondozzák, óvják, részt vesznek a kerti munkában.
- A szemét és a hulladékkezelésük szokássá válik. Ügyelnek saját és környezetük rendjére.
- Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, miközben tapasztalatot szereznek a munkavégzés sorrendjéről, a munkaszervezésről.
- A munka elvégzésére való törekvés által kitartóak, türelmesek lesznek, fejlődik önbizalmuk, felelősségérzetük. (erkölcsi normák)
- Hozzászoknak saját tevékenységük ellenőrzéséhez, egymás munkáját megértéssel, segítőkészséggel értékelik.
- A közösen végzett munka hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához, ezek örömeinek átéléséhez.
- A tevékenységek gyakorisága, annak hatása megerősíti a gyermekekben a munka játéktól való eltérő jegyeit.
- Kialakul a munka iránti tisztelet, megbecsülés fontossága, hasznossága, a dolgozó ember iránti tisztelet.

VIII. TEVÉKENYSÉGFORMÁK

Mesélés, verselés

Az érzelmi biztonság megadásának, az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. A mindennapos verselés, mesélés, mondókázás az óvodáskorú gyermekek alapvető szükséglete. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese- képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel- feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A mese különösen alkalmas az óvoda gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési

törekvésekre. A gyermek mesehallgatás közben belső képvilágot jelenít meg, mely a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája, ezért elengedhetetlen a nyugodt légkör megléte, ezt elősegíthetik a különböző motivációs eszközök (gyertyagyújtás, mesepárna, illusztráció). A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentálhigiéniájának elmaradhatatlan eleme. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Cél:

A személyiségjegyek kibontakoztatása és fejlesztése. Szeressék a gyermekek a mesét, a verset és örömmel várják a vele való találkozást. Később önmaguk is kezdeményezzék a nap bármely időszakában. Az irodalmi nevelés szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, amely a gyermek verbális önkifejezése, az érthető, kifejező beszéd készségének kialakítása.

Feladat:

- Az irodalmi anyag igényes, életkornak megfelelő összeállítása
- Életkori sajátosság, érdeklődés, a csoport fejlettségének, összetételének figyelembe vétele
- a művek kiválasztásánál, melyek kapcsolódnak az évszakokhoz, ünnepekhez.
- A könyvnélküli szövegtudás az óvodai mese elengedhetetlen feltétele.
- A 3-7 éves gyermekeknek többször hallják ugyanazt a mesét, mert ez által interiorizálódik és többszöri átélésre ad lehetőséget.
- Az óvodai délutáni pihenő megkezdésekor elengedhetetlen a megnyugtató, pihenést segítő mesehallgatás
- Az óvodai élet során minden nap jelen van a mesélés-verselés, amely kiegészülhet bábozással.
- A dramatizáláshoz sokszor hallott, rövid, jellegzetes szófordulatokat tartalmazó meséket tervezünk.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, dramatikus játékok)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal.

Az irodalmi anyag igényes, életkornak megfelelő összeállítása:

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógusok feladata. Művészi értékű irodalmi anyaggal kívánjuk biztosítani a gyermekek esztétikai élményét. A választásban érvényesítjük a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosságot.

A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak

Az első irodalmi élményhez mondókával, ölbeli játékokkal juttatjuk a 3-4 éves gyermekeket. Ezek az ölbeli játékok igazi „szeretet-megnyilvánulások”, melyet a gyermekek a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonsággal hallgatnak. A gyermekekkel együtt sokat ismételtetjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat. Rövid improvizált jelenetek bemutatásával megismertetjük a gyermekekkel a bábokat. Bemutatunk párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket. A vershez, meséhez, dramatikus játékokhoz csak olyan kellékeket használunk, amely elősegíti a képzeleti képek előhívását, a meséhez való erős kötődés kialakulását. Az új versek bemutatását a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához kapcsolódóan mondjuk el. A mese, mint tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. A gyermekeknek a meseszönyegen gyertyagyújtással, zenével teremtünk hangulatot. Amikor minden gyermek megérkezett, csak akkor kezdjük a mesélést. Egy héten keresztül egy mesével foglalkozunk.

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhanghallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán-és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

Bábozás:

A bábjáték képszerű, mozgásra épül a cselekménye, művészi erejű, érzelmi jellegű. A gyermek azonosul a bábbal, közben kiélheti elfojtott vágyait, indulatait, különösen akkor, ha cselekvője a játéknak. Bábjáték segítségével megismerhetjük a gyermekek fejlődését, megismerő- és alkalmazkodóképességét, szociális érettségét. A bábozás legyen jelen a nap minden szakaszában. Nevelési helyzeteket oldhatunk meg a bábbal. Kisebb gyermekek esetében mondókázás közben, mesemotivációként használhatjuk a bábót. Megtanítjuk a gyermekeket már a beszoktatás ideje alatt a bábok használatára. Az óvónő bábokkal való bánásmódja, mintául szolgál a gyermekeknek. Nagycsoportosoknál a bábkészítéshez természetes és mesterséges anyagokat is felhasználunk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Igénylik a mesehallgatást, verselést, csendben figyelnek közben, kialakult mesemondási szokásaik vannak.
- A magyar népmesék szófordulatai passzív szókincsükbe beépülnek.
- Képes azonosulni a pozitív mesehőssel és elutasítja a negatív emberi vonásokat.
- Képes emlékezetből felidézni néhány mesét, önállóan mondanak hosszabb verseket.
- Képesek a megkezdett mese, történet önálló befejezésére.

- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődik, beszédképességük, beszédkedvük erősödik, beszédfigyelmük kialakul.
- Ismerik a mesekönyveket, kialakul igényük a könyv tisztelete iránt, azokat szívesen, a napi élet részeként forgatják.
- A sokoldalúan biztosított tapasztalatszerzés és ismeretanyag által kedvező mértékben gyarapodik szókincsük, lehetőségük adódik a választékos beszédre.
- Megjelenik a betűk iránti érdeklődés.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek-néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak, a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával. A zenei nevelés elsősorban a művészeti nevelés körébe tartozik, és csak egy része az óvodai nevelésnek, de erőteljesen befolyásolja a gyermekek általános fejlődését.

Cél:

Megszerettetni a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat, fejleszteni a zenei hallásukat, ritmusképességüket, mozgáskultúrájukat. Zenei ízlésük és zenei anyanyelvük megalapozása érdekében minél több zenei élményhez juttatni gyermekeinket.

Elősegíti a zenei anyanyelv megalapozása a gyermekek biztonságérzetének növekedését, gátlásaik feloldását, önként vállalt fegyelmük, közösségi érzésük és magatartásuk kedvező

alakulását. A zenei nevelés hatására fejlődik a kisgyermek testtartása, mely rendezett mozgásában mutatkozik meg.

Feladat:

- A tevékenységhez szükséges hely, idő és eszközök biztosítása.
- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, mozgáskultúrájának fejlesztése.
- A gyermek, nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A tevékenységhez szükséges hely, idő és eszközök biztosítása

Az óvodai zenei nevelés során kiemelten fontos a megfelelő légkör biztosítása, a vidám, kiegyensúlyozott körülmény megteremtése. Fokozott figyelmet fordítunk a nap folyamán és kihasználunk minden olyan helyzetet, amely a zene, a mondóka, a dal irányába befolyásolja a gyermekek érdeklődését. Így ezek befogadása élménnyé válik számukra. Az érzelmi kapcsolódás a kiválasztott anyaghoz fontos, hiszen ezzel felkelthetjük és fenntarthatjuk a gyermekek érdeklődését, figyelmét.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

A zenei anyag igényes kiválasztására törekszünk, lehetőséget teremtve a népi kultúra ápolására. Az óvodai nevelés során megismertetjük gyermekeinket mondókákkal, énekes játékokkal, komponált gyermekdalokkal.

A **3-4 éves** gyermekeket a felnőttekkel közösen játszható ölbeli játékokkal ismertetjük meg. Ezek a ringató, arcjáték, lovagoltató kéz- ujj-játékok. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. Ezt a korosztályt 4-5 hangból álló énekes játékokkal ismertetjük meg, melyeket játékos mozdulatokkal eljátszhatnak.

A **4-5 éves** korosztály zenei ismeretét mondókákkal, további énekes játékokkal bővítjük. Megismertetjük velük a csigavonalban, hullámvonalban való mozgást, a szerepcserére épülő játékokat, fejlesztve mozgásukat is. Az alkalmi dalokat úgy válogatjuk, hogy azokhoz utánpótló mozgásokat lehessen kitalálni. A dalok egyenletes lüktetése mellett törekszünk azok ritmusképét is megismertetni.

Az **5-6-7 évesek** zenei ismeretét a különböző játékhelyzetekben alkalmazható kiolvasókkal bővítjük. Általunk előadható, a gyermek figyelmét fejlesztő zenehallgatási művekkel erősítjük az értékes zene iránti érdeklődésüket. Érzelmi hatású dalokat, népdalokat, rokon és más népek dalait, a magyar műzene darabjait, alkotó dalokat és a klasszikus műzenét mutatjuk be.

A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, mozgáskultúrájának fejlesztése

A 3-4 éves gyermekekkel játék közben ismertetjük meg a zenei alapfogalmakat, ekkor szerzik meg zenei készségeiket is. Gyakorolnak halkán és hangosan beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyelik a csendet, a környezet hangjait és a dallamjátzó hangszerek hangszínét. Különböző mozdulatokkal érzékeltetik az egyenletes lüktetést. A gyermekek nevét, jelét énekelgetjük és énekelve hívogatjuk őket játékba, tevékenységbe. Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, figyelve arra, hogy azt mindenkor áhítattal, érzelmekben gazdagon tegyünk. Különböző tevékenységekhez kapcsolódva, minden nap nyújtunk zenehallgatási élményt.

A 4-5 éveseknek a körjátékok közül a szerepcserés, a párválasztós, sorgyarapítós játékokat választjuk. Lehetőséget biztosítunk a gyerekeknek önálló éneklésre a tiszta éneklés érdekében. A kis csoportban való éneklés mellett gyakoroltatjuk a halk, hangos, magasabb, mélyebb éneklést. Változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal kérdés-felelet játékokat gyakorolhatunk. Az egyenletes lüktetés mellett kihangsúlyozzuk a dalok, mondókák ritmusát. A gyermekeket többféle ritmuseszközzel is megismertetjük, ezzel is fejlesztve ritmusérzéküket. Lehetőséget biztosítunk, hogy a különböző tevékenységekhez kapcsolódóan mindennapos zenei élményhez jussanak.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek már bonyolultabb játékokat választunk. Olyanokat, amelyekben párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító, fogó játékok találhatóak. Ez jelenti a korosztály néptánc alapját. Egyszerű táncos lépésekkel is megismertetjük a gyermekeket az utánzás lehetőségének biztosításával. Törekszünk a tiszta éneklést elősegíteni egyéni énekeléssel. A halk, hangosabb éneklést összekapcsoljuk a tempóváltoztatással vagy a dallambújtatással. A gyermekek használják az egyszerű hangszereket.

A gyermek, nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal

Fontos, hogy minél több mondókával megismertessük gyermekeinket, mert könnyen megtanulhatóak, sikerélményhez juttatja őket. Közben bővül szókincsük a felnőttek világában használatos szavakkal, tájszavakkal, régies igealakokkal. A mondókák, énekes játékok gyakorlása elősegíti a helyes artikuláció fejlődését. A ritmusképzés különösen fejleszti a jó beszédritmus kialakulását, később az olvasás ritmusát. Az egyszerű tánclépések a mozgáskultúra fejlesztésének elemei.

A néptánc és a népi hangszerek:

A néptánc az óvodában a gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgásokat jelenti. Az „Így tedd rá!” program, a néptánc módszertanon alapuló komplex személyiség és mozgásfejlesztés. Itt gyermekek és felnőttek egyaránt, önfelelt játékban és táncélményben részesülhetnek, ahol együtt van a kultúra, pedagógia, élmény, fejlődés és tanulás. A módszer híven bizonyítja, hogy a gyermekek csak azt tudják eredményesen befogadni, későbbiekben

felhasználni, amit minden kényszer nélkül élvezettel végezhetnek. Az „Így tedd rá” ereje a játék élvezetében, örömeiben rejlik, miközben mozgásra, játékra, táncra, dalra, hagyományainkra tanít, melyekkel az összes kompetenciaterület fejleszthető: értelmi, mozgásos, szociális, kommunikációs melyek az iskolai tanuláshoz szükséges képességeket támogatják. Fontos, hogy a gyermekeket mozgásra, játékra tanítja, nem táncanyagra, ezért nem cél, hogy a tanulási folyamat kimenete produkcióban jelenjen meg. Eszközeivel fejleszti a gyermekek táncos mozgáskészségét, megalapozza a későbbi tánctanuláshoz szükséges technikákat. Nagy hangsúlyt fektet a kreativitásra, az önkifejezés örömeire. A program, a mai kornak megfelelő színes, változatos, izgalmas eszközöket és módszereket használ a „régii” hagyományaink, igazi értékeink átadásához. Szeretnénk minél több kisgyermeknek átadni a népi játékok, dal, tánc, mozgás szeretetét, a közös játék örömét.

Ezért óvodánkban minden héten teszünk a „Játékban, táncban, dalban, gazdag mindennapokért!” A gyermekeknek nagyon izgalmas a különféle hangszerekkel való ismerkedés. A hangszerhasználat különösen fontos a zenei készségfejlesztésben. Lehetőségeinkhez mérten igyekszünk lehetőséget adni a népi hangszerek megismerésére is (köcsögduda, doromb, furulya, hegedű, dob stb.)

Feladatok:

- Zenei hallás, ritmusérzék és formaérzék megalapozása, fejlesztése az egyéni sajátosságok
- figyelembevételével.
- Esztétikus, harmonikus mozgás kialakítása a néptánc elemeivel
- Zenei kultúra alakítása igényes zenehallgatással, nemzetiségi hovatartozás figyelembevételével.
- Az alkotás vágyának felkeltése hangszerkészítéssel, ritmus- és dallamkitalálással
- A zene megszerettetése, a befogadásra való képesség megalapozása, egészséges lelkű, kulturált, boldog emberré nevelés.
- Az ének – zene anyagának kiválasztásában elsődlegesen a gyermek életkori sajátosságait, és a nevelői célkitűzéseket kell figyelembe venni.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek felismerik és megkülönböztetik a környezetükben lévő hangokat.
- Felfedezik a hangok szépségét és a zenei harmóniát.
- Szívesen hallgatják az óvodapedagógus énekes, hangszeres előadását.
- Élvezettel hallgat zenét.
- Önállóan és örömmel kezdeményeznek dalokat, mondókákat, játszanak dalos játékokat.
- Megközelítően tisztán énekelnek.
- Meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dal ritmusát, mindkettőt képesek járással, tapssal, mozgással a dalból kiemelni, tartják a tempót.
- Tudnak dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tudnak társaikkal térformákat kialakítani.
- A különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, esztétikusan végzi.

- Tudnak élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot.
- Felismerik a halk-hangost és tudnak halkán, hangosan énekelni, beszélni.
- Megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján tudják az éneklést ütőhangszerrel kísérni.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzetének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Cél:

A gyermeki személyiségfejlesztés megvalósítása a játékos tevékenységek által, a gyermeki élmények és tapasztalatok képi, szabad önkifejezésére építve. A gyermek tér- forma- szín képzetének gazdagítása, esztétikai ízlésformálás, alkotói képességek megalapozása.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka különböző fajtáival, a műalkotásokkal való megismerkedés.

Feladatok:

- A képi kifejezőképesség, élmény- és fantáziaviláguk alakulásának segítése
- Az egyén érettségének megfelelő képi-plasztikai kifejezőképesség alakítására, elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendezői képességének fejlesztése
- A különböző anyagokkal, technikákkal, egyszerű munkafogásokkal való megismertetés
- Az eszközök használatának, karbantartásának, a munkaszervezés képességének kialakítása. Megfelelő eszközök elhelyezése olyan helyen, hogy bármikor elérhető legyen a gyermekek számára.
- Szín- és formavilág gazdagítása
- A környezetesztétika fogalmával, gyakorlatával való megismertetés
- Óvodáskor végére az eszközöket megfelelően használja, számos technikát ismerjen és biztonsággal alkalmazza azokat, alakuljon ki esztétikai érzéke és legyen igénye erre.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenység gyakorlásához megfelelő méretű és minőségű eszközt biztosítunk. Kiválasztásuknál a praktikumot, a célszerűséget és az esztétikumot vesszük figyelembe.

A tevékenységhez a csoportszobában olyan helyet biztosítunk, ahol nem zavarják az egyéb tevékenységet végzők az alkotni vágyókat. Fontosnak tartjuk, hogy egyszerre csak annyi gyermek tevékenykedjen, amennyi kényelmesen elfér egymás mellett.

Olyan légkört alakítunk ki, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a tevékenységbe, s annyi ideig maradhatnak, ameddig jólesik nekik.

Az alkotáshoz szükséges eszközöket a gyermekek méreteinek megfelelő tároló helyen helyezük el. (szekrény, polc, fiókok, stb.)

A különböző anyagok és eszközök használatára megtanítjuk őket. Elegendő időt biztosítunk a mindennapi szabad játékban is az alkotó-alakító vágy kiéléséhez.

Sokféle technikai lehetőség kihasználásával játékosan ismertetjük meg az anyagok tulajdonságaival, az eszközök biztonságos használatával, a szín- és formavilággal, miáltal önkifejezésük egyre változatosabbá válik.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek, s azok tartalmának, minőségének fejlesztése

A **3-4 évesek** körében arra törekszünk, hogy kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenységük, együttesen gyönyörködhessenek a saját alkotásaikban. Lehetővé tesszük, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival. Tevékenységeiket a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosítjuk. Elindítjuk a képalakító készségüket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcollással, nyomattal stb.

Érdeklődésüknek megfelelően szerettetjük meg velük a plasztikai alakítást, nyomkodva, ütögetve, lapítva, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva, stb.

ismerkedhetnek az alakíthatósággal. Építés során megismertetjük velük a különböző formákat, alakzatokat, s hogyan lehet egymásba illeszteni őket.

A **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét oly módon bővítjük, hogy gyönyörködhessenek a szándékos képalakítás tevékenységbe, színárnyalatokban, formákban, örüljenek a létrehozott produktumoknak. Téma és technikai javaslattal segítjük a tevékenységüket. Az emberábrázoláshoz, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzeléseik alapján történő megjelenítéséhez biztosítjuk az eszközöket, ceruzát, krétát, ecseteket, fonalat, textíliákat, terméseket, ragasztót, stb. A plasztikai munkák során képessé tesszük őket arra, hogy a formákat tagolják, az elemeket egymáshoz rendeljék. A plasztikus formák létrehozásához biztosítunk textilt, terméseket, gallyakat. Az építés során lehetőséget teremtünk a tér variálásához, beépítéséhez, részletek kimunkálásához, dobozok, térelválasztó elemek, kockák, berendezési tárgyak biztosításával. Az esztétikai élmény nyújtása mellett erkölcsi- szociális érzelmeket alakítunk bennük azáltal, hogy ajándékokat készítünk egymásnak, Anyák- napjára, Nőnapra stb.. Az évszakok és ünnepnapoknak a hangulatához alakítjuk a csoportszoba díszítését.

Az **5-6-7 éves** gyermekeknél figyelembe vesszük az alkotó-alakító együttműködési készséget. Bővítjük a képi, plasztikai és környezetalakításból eredő tárgykészítés lehetőségeit. Arra ösztönözzük őket, hogy képalakításnál gazdag technikai megoldásokat, eszközlehetőségeket alkalmazzanak (batik, montázs, plakett, viaszkaré, lenyomatok, domborművek). Közösen megjelenítjük a plasztikai munkájukban a térbeli elrendezést, többalakos kompozíciót, plakettet, domborművet. Kialakítjuk az ajándékozás igényét egymás, szülők részére és annak fontosságát, szükségességét, hogy óvónői segítséggel készítsenek bábokat, játékokat, játékkellékeket.

Hagyományainkhoz híven a gyermekeket megismertetjük településünk nevezetes épületeivel, műemlékével, időszakos kiállításával, rendezvényeivel.

Aktivizáljuk a gyermekeket közös kompozíciók készítésére, alkalmanként rajzkiállításon való részvételre.

A tevékenység szervezeti formáinak kialakítása

E tevékenység a mindennapi játékba integrálódik. Minden héten 1-2 alkalommal tudatosan irányított, mikro-csoportos, kötetlen formájú tevékenységeket szervezünk. Egyszerre csak annyi gyermek vesz részt a tevékenységben, amennyi kényelmesen elfér az erre kialakított asztalnál, éppen azért, hogy legyen módunk egyénileg segítséget nyújtani.

Az anyanyelv szerepe a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka kapcsán

A rajzolás (képi megformálás) közben beszélgetünk a gyerekekkel, s figyeljük az őket ért élményekre, hiszen így érthetjük meg rajzaikat, munkáikat. Használjuk ki a szókincsbővítés lehetőségeit! (különböző eszközök, technikák megnevezése és helyes szóbeli megfogalmazása – pl. rajzolunk, festünk, tépünk, vágunk, ragasztunk stb. Vagy ecset, festék, zsírkréta, agyag,

filctoll stb. Hívjuk segítségül az irodalmat, a mesét, verset az érzelem gazdag munkák kialakításához, mely a tevékenység komplexitását adja. Küszöböljük ki a más munkájának kritizálását. A különböző formák széles körű megnevezésével a gyermeki kreativitást fejlesztjük.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Önállóan, helyesen használja a megismert eszközöket, technikákat.
- Képkalkotásában egyéni módon jeleníti meg élményeit, vágyait.
- Alkotásaira, emberábrázolására a színek egyéni alkalmazása, részletező formagazdagság jellemző.
- Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Megtalálja a ritmust a szín, forma ismételtsében.
- Plasztikai munkája változatos, egyéniséget tükröz.
- Téralakításban, építésben ötletgazdag, együttműködő.
- Saját és látott alkotásról tud beszélni, véleményt mondani.
- Önállóan és együtt is készít kellékeket, ajándékokat.
- Felfedezi a természeti és társadalmi környezetében a szépet, törekszik annak megőrzésére az értékek megbecsülésére.
- Képes alkotás közben elmélyülni munkájában (figyelemkoncentráció erősödése).

Mozgás:

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A spontán, a szabad játék során végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Kedvezően befolyásolják a szervezet növekedését, hozzájárulnak a légzőszervek, a keringési rendszer, a csont- és izomrendszer, a helyes testtartás kialakulásához. Fontos szerepet játszanak az egészség megóvásában, a szervezet biológiai egyensúlyának fenntartásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, fejleszti az alkalmazkodóképességet. Így készíti elő az ábrázoló-, a matematikai-, a zenei-, és a környezet megismerésére nevelés fontos, kapcsolódó feladatait, ezzel is fejleszti a gyermekek személyiségét.

A játékos egészség fejlesztő testmozgások a teremben és a szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés mindennapjaiban nagy

hangsúlyt kapnak. Törekszünk a szabad levegőn töltött idő maximális kihasználására, a mozgásos játékok, testmozgás széleskörű alkalmazására.

A spontán – játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészség fejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségletek és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás - fejlődésére.

Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mozgásos tevékenységek során az óvónő sok ismeretet nyújt, ugyanakkor alakítja az erkölcsi tulajdonságokat is (akarat, bátorság, önuralom, fegyelmezett magatartás, közösségi szellem).

Cél:

Fejlődjön a gyermek természetes, harmonikus mozgása, formálódjanak testi képességei, téri tájékozódása, személyiségük akaratí összetevői. Az egészséges életmódra történő nevelés, a mozgás megszerettetése.

Feladatok:

- Természetes mozgásformák gyakoroltatásával (kúszás, csúszás, mászás, ugrás, dobás) fejlesszük a gyermekek ügyességét, gyorsaságát, állóképességét, erejét.
- Keltsük fel a gyermekek érdeklődését a mozgás iránt úgy, hogy közben élményhez juttatjuk őket az együttes mozgás során, kielégítve természetes mozgásigényüket.
- A mozgásformák gyakorlása által válják pontosabbá mozgásérzékelésük, téri és időbeli tájékozottságuk, mozgáskoordinációjuk. Mindezek következtében fejlődjön önállóságuk, közösségi magatartásuk, leleményességük és kezdeményező-képességük.
- A mozgásformák gyakorlása során juttassuk a gyermekeket örömhöz és sikerélményhez.
- Szeretessük meg a közös tevékenységet és tegyük mindennapi igényükké az esztétikus, szép mozgást.
- Minden nap biztosítunk spontán és szervezett mozgásos játéklehetőségeket.
- A szabadban, csoportszobában, tornaszobában a rendszeres mozgástevékenység feltételeinek megteremtése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása; Kiemelt feladat a szem-, kéz-, lábkoordináció, az egyensúlyérzék, finommozgás fejlesztése.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás szükségletének differenciált kielégítése érdekében.

A szabadban, csoportszobában, tornaszobában a rendszeres mozgástevékenység feltételeinek megteremtése.

Körültekintő napirenddel, megfelelő időt biztosítunk a kisgyermek életelemére, a mozgásra. A mindennapi testnevelést a délelőtti folyamán megtartjuk. Sok időt töltünk a szabad levegőn, séták, kirándulások, foglalkozások alkalmával, kihasználva szép természeti környezetünket, valamint az óvoda udvarának játékeszközeit. Karbantartjuk az udvari játékokat és fokozatosan arra törekszünk, hogy a meghibásodott, használhatatlanná váló eszközöket folyamatosan újra cseréljük.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása;

Kiemelt feladat a szem-, kéz-, lábkoordináció, az egyensúlyérzék, finommozgás fejlesztése

Fontosnak érezzük természetes mozgásvágyuk megőrzését, mozgásszükségletük kielégítését. A gyermekek mozgásos tevékenységeit, azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez, a csoport összetételéhez mérten tervezzük meg.

Kialakult gyakorlatunkban a **3-4 évesek** irányított mozgásos tevékenysége során a természetes nagymozgások fejlődésének segítése kap hangsúlyt. Fokozatosan alakítjuk az együttmozgáshoz szükséges alapvető szabályokat, megtanulják az egymáshoz való alkalmazkodást mozgás közben. Megismertetjük őket a futásgyakorlatokkal, a menetirány betartásával, az elhelyezett akadályok kerülésével. Játszanak ugrásgyakorlatokat, előkészítő mozgásformákkal. Megismertetjük dobásgyakorlatokkal, babzsákkal, labdával, többféle kézi szerrel gyermekeinket. Futás, ugrás, dobás, csúszás, kúszás, mászás fejlesztésére, a tér mozgásos megismertetésében segítségünkre vannak a zsámolyok, padok, rácsok, babzsákok, labdák, karikák. A mozgásos játékok teret adnak a támaszgyakorlatok gyakorlására. Mozgásfejlesztő játékok szervezése során készítjük a gyermekeket a tőlük elvárható erő kifejtésre. Egyszerű szabályok betartásával (betartatásával) fejlesztjük szabálytudatukat, közösségi érzésüket. Megismertetjük az együttjátszás örömét, hiszen a játék a személyiséget komplexen fejleszti.

A **4-5 évesek** természetes mozgásában továbbra is a nagymozgások fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Irányított mozgásos játékok során megjelennek a járás-futásgyakorlatok:

Futnak az elhelyezett akadályokon át, fel-és lelépéssel, átbújással, tárgyhordással. Házass fogójátékokban gyakorolják az üldözés, menekülés taktikáját. Korrigálják az irányváltozásokat, futnak egymással szemben, kikerüléssel.

Ugrógyakorlatokat szervezünk egy lábon, páros lábon, szökdelésből felugrás- leugrás páros lábra, játékos helyből távolugrás. A szabad mozgás játéklehetőséget ad a megismert labdajátékok, ugróiskolák, kötéljátékok gyakorlására. Próbálják a labdát elkapni, feldobni, különböző testhelyzetekben gurítani. A támaszgyakorlatok során gyakorolják a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt terpeszállásból.

Irányított mozgásos játék során gyakorolják a támaszgyakorlatokat talajon és szeren egyaránt. A talajtorna elemeként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézállás előkészítő gyakorlata a „csikórugdálózás” is.

Nagy hangsúlyt helyezünk az egyensúlyérzék fejlesztésére a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálására. Játsszák az egyensúlyozó játékokat 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos padokon.

Próbálják az együttes, egyöntetű ritmusú gyakorlatvégzést a gimnasztika során.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása már összerendezettebb, harmonikus ritmusú. Ismert mozgáselemeket játékos formában szívesen ismételnék. A nevelőmunkában hangsúlyt kap ennél a korosztálynál az észlelés, az alaklátás, formaállandóság mozgás közbeni fejlesztése, a finommotorika alakítása és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. A kialakult képességek, készségek segítségével építjük egymásra a különböző mozgásokat.

Több a futó, fogó, ügyességi játék. A futás feladataiban megjelenik a tempóváltás. Megismerik a fokozódó futást (belegyorsuló), a gyors futást és a lassú futást. A futó- fogó játékok szabályai bonyolultabbak lesznek, sor- és váltóversenyekkel egészülnek ki (szabálytudat, feladattudat, testi képességek –állóképesség, erő, ügyesség, gyorsaság, kitartás- erősítése).

Sorozatugrásokat, magas-és távolugrásokat végeznek (néhány lépés nekifutásból).

Játsszunk dobásgyakorlatokat (egykezes, kétkezes, alsó- és felsődobás, célbadobás vízszintes és függőleges célba).

Gyakran játszunk labdgyakorlatokat. Vezetik a labdát járás, futás közben.

Támaszgyakorlatokat végeznek (pókjárás, rákjárás, talicskázás).

Ismétlik, gyakorolják az óvodában tanult talajtorna elemeket önállóan, valamint párokban, társsal együtt (párosbukfenc).

A mozgásos tevékenységek után mindig időt fordítunk a szervezet működésének normális ütemre való visszaállítására. (relaxációs gyakorlatok)

Tervezzük az 5-6-7-éves gyermekek szervezett vízhez szoktatásának, úszásoktatásának megszervezését a nyár folyamán, mely szintén a mozgásfejlődést segíti.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.

A mindennapi testedzést az „ötperces torna” keretében minden gyermek számára kötött formában, a délelőtti időszakban lehetővé tesszük.

A szervezett foglalkozásokat szintén kötött formában, heti egyszeri (3-4, 4-5 évesek), illetve heti két alkalommal biztosítjuk (5-6-7 évesek).

Az anyanyelv szerepe a mozgásos tevékenységek során:

A gyakorlatvezetési formák, testrészek, térformák, kiinduló helyzetek és alakzatok megnevezésével sok új fogalmat tudatosítunk a gyerekekben. Ügyelni kell a gyermekek fejlettségi szintéhez igazodó magyarázatokra, hiszen a beszéd fejlődése szorosan összefügg a mozgás és a gondolkodás fejlődésével. Figyelni kell az eszközök helyes megnevezésére is. A zenére, mondókára, dalra történő köralakítás, tornázás a gyermek ritmusérzékét fejleszti, ezért mindig megfelelő, közismert dalt, mondókát stb. kell választani.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Igénylik, szeretik a mozgást, mozgásos játékokban kitartóak, a mozgással kapcsolatos szokásrendszert megismerik és alkalmazzák.
- Önfegyelmük, figyelmük megerősödik.
- Tudnak környezetükben tájékozódni, biztonságosan mozogni, ismerik az irányokat.
- Kialakult testsémájuk, oldaliságuk.
- A nagymozgásoktól a finommozgásokig fejlődik mozgásuk, egyéni teljesítőképességük.
- Egyensúlyérzékük, összerendezett mozgásuk kialakul.
- Tudnak sor- és váltóversenyt játszani.
- Tudnak néhány mozgásos játékot (futó, fogó) irányítás nélkül is játszani.
- Erkölcsi értékrendjük, szabálytartásuk, közösségi kapcsolataik erősödnek (egészséges versenyszellem).
- Eszközkezelésük biztonságos, kifinomult (labda, babzsák, karika, bot, szalag).
- Szeretnek és tudnak 50-100 métert kocogni, futni.
- Tudnak helyben labdát vezetni, célba dobni.
- Képesek keresztmozgások szabályos végrehajtására (indiánszökdelés).

A külső világ tevékeny megismerése:

A külső világ tevékeny megismerése nem korlátozódik a csoportszobán belüli kezdeményezésekre, hiszen áthatja az óvodai élet egészét. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Cél:

Alakuljon ki gyermekeink pozitív viszonya a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt. Tevékenységek, tapasztalatok közben formálódjon mennyiségi, alaki, nagyságbeli, térbeli és síkbeli szemléletük.

Feladatok:

- Elegendő alkalom, idő, hely, eszköz biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása
- A matematikai érdeklődés felkeltése, közvetlen megfigyelések által tapasztalatok, ismeretek nyújtása (mennyiségi, alaki, nagyságbeli, téri viszonyok, tér-, sík-, mennyiségsszemlélet) - Érzékelés, észlelés differenciálása, pontosabbá tétele,
- Problémamegoldó gondolkodás, véleményalkotás fejlesztése, ok-okozati összefüggések megláttatása.
- Egyéni tapasztalatszerzéssel, szabad alkotásokkal a gyermekek verbális képességeinek fejlesztése, szociális képességeik alakítása.
- A környezet iránti kíváncsiság felkeltése
- Globális látásmód kialakítása - Élmények, tapasztalatok folyamatos biztosítása
- A környezethez kapcsolódó szokások, erkölcsi tulajdonságok fejlesztése
- A környezet higiénijára, esztétikájára való igény kialakítása
- Egészségnevelési elvek megismerése, környezettudatos magatartás kialakítása (szelektív hulladék, újrahasznosítás és energiatudatosságra nevelés)
- A környezet változásainak figyelemmel kísérése (évszakok).
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- Tehetséggondozás egyénre szabottan

A 3-6-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása

Bár elsődlegesnek tartjuk a természeti környezetet, mégis az újonnan érkezett gyermekek esetében a legfontosabb az érzelmi biztonság megteremtése, amihez feltétlenül fontos a barátságos, esztétikus óvodai környezet létrehozása.

A **3-4 éveseket** először csak szűkebb környezetükkel ismertetjük meg (csoportszoba, mosdó, öltöző, WC, udvar, udvari játékok, az óvoda dolgozói –óvó nénik, dajkák).

Később rövid séták alkalmával lehetőség nyílik az óvoda közvetlen környezetének megismerésére. Lehetőség nyílik még állatok, növények életének, a természet változásainak megfigyelésére, kincseinek gyűjtésére, melyeket a csoportszoba élősarkában helyezünk el. Sétáink során ismerkedünk a gyalogos közlekedés szabályaival, megfigyeljük a járműveket.

A családról gyűjtött fotók segítségével beszélgetünk családtagokról, munkahelyekről, testvérekről, stb.

A háziállatokat természetes környezetükben, a vadállatokat képek, könyvek, videó segítségével ismertetjük meg a gyerekekkel.

A **4-5 évesekkel** már távolabbi sétát is tehetünk, ahol megfigyelhetjük az emberi kéz alkotta értékeket – lakóházak, közintézmények, műemlék, vasútállomás, kiállítás stb. Közben lehetőség nyílik az időjárás változásainak megfigyelésére. Gyűjtőmunkánkat ezen a területen is kiterjesztjük, mindig előtérbe helyezve a környezettudatos magatartást, természetvédelmet. Ez a szemlélet arra tanítja meg a gyerekeket, hogy csak lehullott leveleket, terméseket, ágakat szedhetjük össze, nem törhetünk le ágakat, terméseket. Alkalom nyílik a matematikai érdeklődés felkeltésére is. Játékos alaki, téri, nagyságbeli, mennyiségi viszonyok megállapítására. Vásárlásokat tervezünk üzletekben, piacon. Ezek a tapasztalatok a szerepjáték témáit gazdagítják, s közben lehet beszélgetni a foglalkozásokról, s mit végeznek azok az emberek, hol mit lehet vásárolni, vásárlás gyakorlása, évszakhoz tartozó termékek, áruféleségek köre, stb.

Természetesen a vásárolt friss zöldségeket, gyümölcsöket el is fogyasztjuk, miközben megbeszéljük színüket, formájukat, ízüket, nagyságukat, a fogyasztás feltételeit stb.

Séták során gyakoroljuk a gyalogos közlekedést, megismerkedünk és különbséget teszünk a személy- és teherszállító járművek között.

Rendszerezük a családdal kapcsolatos ismereteket, megnevezzük a családtagokat, megbeszéljük szerepüket.

A testükkel természetes módon ismerkednek a gyerekek. Mégis szükséges néhány szervezett alkalom az esetleges hiányosságok pótlására, az ismeretek mélyítésére. Pl.: játék a tükör előtt, babafürdetés stb.

Az **5-6-7 évesekkel** már távolabbi helyekre is indulhatunk, lehetőség szerint valamilyen közlekedési eszközzel. Így alkalom nyílik színek, magasságok, formák, térbeli viszonyok megnevezésével tájékozódni, összehasonlítani. Korábbi ismereteik bővülnek, új ismeretekhez jutnak az évszakokról, napszakokról. Az évszakok változásait és az ezekkel összefüggő viselkedési- és munkatevékenységeken túl már a környezet védelmére, szülőföldünkhöz, településünkhöz való kötődés megalapozását is fontosnak tartjuk. Nemzeti ünnepeink, jeles napjaink megünneplését is beépítjük gyermekeink programjába. (Okt. 23, télapó, karácsony, farsang, márc. 15, föld-, madarak- fák napja, anyák napja, gyereknap, ballagás...)

A vízi-, és légi közlekedésről képek, videó segítségével szerzünk tapasztalatot. Ha lehetőség nyílik, olyan kirándulást szervezünk, ahol ezekről a közlekedési eszközökről élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek (Szarvas, Szolnok, Budapest...).

Óvodánk elhelyezkedése lehetőséget nyújt a kerti és szántóföldi mezőgazdasági munkák megfigyelésére, összehasonlítására, vetéstől a betakarításig.

Korábbi ismereteiket bővítjük a testükről, családról, az egészségről, az orvos gyógyító munkájáról, a megelőzés fontosságáról. Megmutatjuk, hogyan óvhatjuk a természetet, mi az, ami káros minden élőlény számára. Tevékenyen részt veszünk mi is azzal a természetvédelemben, ha nem szemetelünk, nem törjük le a fák ágait, növények leveleit, télen etetjük a madarakat, ápoljuk az óvoda virágoskertjét stb.

Tapasztalataikat, megfigyeléseiket kísérletekkel támasztjuk alá, következtetéseket, megállapításokat teszünk, ezzel alakítva a környezettudatos magatartást és a problémamegoldó gondolkodást.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.

A kisgyermek kommunikációs képességeinek fejlődését a környezet tevékeny megismertetésével hatékonyan tudjuk segíteni. Lehetőségünk adódik a párbeszéd forma gyakorlására, a szókincs gyarapítására. A mikro-csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad minden gyermeknek az őszinte, érdeklődő beszélgetésre. Beszélgetéseink során odafigyelünk gyermekeink megnyilatkozásaira, érdeklődő kérdéseire válaszolunk. A bensőségesebb légkörben a zárkózottabb, valamint beszédhibás gyermekek is mernek véleményt alkotni. Nyelvi kifejezőképességüket javítjuk, szókincsüket bővítjük. Módunk van az udvarias viselkedés szabályainak hatékony kialakítására, tapasztalataik, érzelmeik megfogalmazására.

A matematikai érdeklődés felkeltése, fenntartása

A környezet tevékeny megismerése során számos alkalmunk adódik a matematikai érdeklődés felkeltésére. Az élményszerző séták alkalmával is adódik lehetőségünk a matematikai érdeklődés felkeltésére, matematikai fogalmak megismerésére, felismerésére.

3-4 éves korban a játéktevékenységek keretében igyekszünk felkelteni a gyermek matematikai érdeklődését. Minden játékszert megfogunk, nézünk, hogy minél szemléletesebben lássák az azonosságokat és a különbségeket. Folyamatosan megállapításokat teszünk a tulajdonságokra vonatkozóan. Egyéni képességeknek megfelelően megszámloljuk a játékokat, gyerekeket, élelmiszereket stb. a nap folyamán bármikor.

A **4-5 évesek** egy- egy séta alkalmával tárgyakat, fákat, gyümölcsöket, épületeket tudunk összehasonlítani kiemelt, megnevezett tulajdonság alapján. Ez irányulhat alakra, magasságra,

színre, térbeli helyzetekre. Rövid séták során gyűjtött kincseket mikro-csoportos foglalkozás keretében különböző szempont szerint tudjuk szétválogatni, lehetőséget adva egy-egy probléma feltárására, megoldására. Lehetőséget teremtünk a számfogalom megalapozására, mennyiségek, halmazok összemérésére. Alkalmunk adódik a több-kevesebb, semmi, ugyanannyi fogalmának elmélyítésére. Hosszabb- rövidebb, magasabb- alacsonyabb, ugyanolyan hosszú, ugyanolyan magas fogalmak megértésére. Ebben a korcsoportban, a 6-8-as számkörben gyakoroltatjuk a számolást, a csoport szintjét és a gyermekek egyéni, valamint életkori sajátosságait figyelembe véve.

Az **5-6-7 évesek** már maguktól is ráismernek egy-egy matematikai, geometriai jelenségre. Már irányítás nélkül képesek végezni összehasonlításokat, problémahelyzeteket oldanak meg. Jó lehetőségünk nyílik a testünkkel való ismerkedés során a térbeli irányok, jobb-bal, lent-fent, alá-fölé- mellé stb. megismerésére. A tükör előtt végzett játékokat alkalmasnak tartjuk az irányok azonosítására, megkülönböztetésére, valamint a szimmetria felismertetésére.

Mikro-csoportos foglalkozás keretében módunkban áll a számfogalmuk elmélyítésére, valamint arra, hogy kérdéseiket pontosabban fogalmazzák meg. Tárgyakat, terméseket többféle szempont alapján képesek szétválogatni (nagyság, forma, szín...). Ebben a korcsoportban, a 8-10-es számkörben gyakoroljuk a számolást, számfogalmukat a tő- és sorszámnevek helyes használatára is kiterjesztjük.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A matematikai tapasztalatok elsajátítása, elmélyítése, rendszerezése a csoportszobában, játék közben történik, mikro-csoportos vagy egyéni fejlesztés formájában. A közvetlen tapasztalatszerzést, élményszerzést udvari megfigyelések, illetve séták szervezésével egészítjük ki.

Az **5-6-7 éves** korosztály számára már közvetve kötelező foglalkozást is alkalmazunk a témától függően.

Javasolt témáink:

- Könyvtár
- Itthon telelő madaraink
- Régi és új játékaink
- Babák régen és most
- Járművek
- Otthonunk
- Szüret
- Zöldségek – vitaminok
- piac, különböző évszakokban (tavaszi- őszi)
- Tűz- víz- levegő- az élet elemei
- Egészség-betegség
- Testünk – egészségünk védelme
- Közlekedés
- Virágok

- Napszakok
- Évszakok
- Az év tizenkét hónapja
- Lakóhelyünk
- Állatok
- Mesterségek- szövés
- könyvtár
- Magyarország
- Ünnepek
- Mikulás
- Március 15
- Húsvét
- Anyák napja
- Gyereknapi

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Ismeri a környezetében lévő állatokat, növényeket, részt vesz növények, állatok gondozásában, a természetvédelemben.
- Aktív és fogékony az új dolgok iránt (érdeklődés).
- Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik, tudja lakcímét, szülei, testvérei nevét, foglalkozását, saját születési helyét, idejét.
- Ismeri a közelben lévő közintézményeket, betartja a környék közlekedésének legfontosabb szabályait, környezetében képes eligazodni (tájékozódás).
- Ismeri a falusi élet szokásait.
- Kialakul igényük a környezet szépítésére, takarékoság, hulladékkezelés fogalma.
- Megkülönbözteti az évszakokat (tudja jellemzőit) és a napszakokat.
- Tudja a hét napjait, hónapok neveit.
- Helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat.
- Ismeri a színeket, azok világosabb- sötétebb árnyalatait.
- Helyesen használja a tő- és sorszámneveket.
- A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani több, kevesebb, ugyanannyi.
- Képes mennyiségeket egyenlővé tenni, valaminél kevesebbet, többet létrehozni.
- Az iskolai tanuláshoz szükséges értelmi képességei jól fejlődnek (gondolkodás, emlékezet, figyelem, megfigyelés, észlelés...)

IX. AZ ÓVODA ELVÁRÁSAI, AZ ÓVODÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A **Köznevelési Törvény** értelmében 2014. szeptember 1-jétől 3 éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése. Az óvodába lépés feltétele a **szobatisztaság**, az **alapfokú önkiszolgálás** (öltözködés, evőeszköz használata, étkezés, WC használat) és az, hogy a gyermek képes legyen megértetni magát. A felvétel egész évben folyamatos. A beszoktatás fokozatos, a gyermek igényeihez mérten történik.

A beszoktatás

Az első találkozás az óvodával szinte minden gyermek esetében alapvetően befolyásolja az óvodához fűződő viszonyát. Különösen nagy figyelmet, türelmet igényelnek közvetlenül a családból óvodába kerülő gyermekek. Ezért lehetővé tesszük, hogy még a rendszeres óvodába járás megkezdése előtt a gyermekek szüleikkel ellátogassanak az óvodánkba, megismerkedhessenek a szokásokkal, a jelükkel, az óvoda helyiségeivel. Az óvónők beszoktatási tervet készítenek, melyet átszó a differenciálás.

A beszoktatásnak több formája lehetséges:

- anyával együtt, fokozatos beszoktatás
- anya nélküli fokozatos beszoktatás
- átmenet nélküli beszoktatás

A szülő az óvónővel egyeztetve döntheti el, hogy melyik formát választja. A beszoktatás időszakában mindkét óvónő és a dajka együtt van a csoportban, így a személycsere nem éri váratlanul a gyermekeket. Az új gyermekek behozhatják kedvenc játékukat, tárgyukat az óvodába. Megbeszéljük a szülőkkel, hogy az első napokban csak rövid időre hagyják bent gyermekeiket. Lefekvéskor különösen nagy gyengédségre van szükségük, simogatással, dúdolásal igyekszünk őket megnyugtatni. Egyszerű, érthető utasításokkal vezetjük be őket az óvoda rendjébe. Az új gyermekeket kis ajándékokkal várjuk, ölbeli játékokkal, mondókával igyekszünk oldani a feszültséget. A közösségi nevelés eredményességét elősegítik az élményt adó tevékenységek, hagyományok, a csoport közös ünnepei.

Gyermek a csoportban

Az óvodában elősegítjük, hogy a gyermek én-tudata megerősödjék, de az óvodáskor végére tudni fogja, hogy ő egy közösség tagja is.

A csoportban két fő követelménynek kell megvalósulnia: **együttműködés, kapcsolatteremtés.**

Ez az alapja az életben való eligazodásnak, alkalmazkodásnak. A társas kapcsolatok, tevékenységek által alakulnak, ezért törekszünk arra, hogy ezek minél változatosabb legyenek. Kiemeljük (játékban, öltözködésben) a nemek különbözőségét. Segítjük a barátságok kialakulását, elmélyülését. A feladatvállalást mindenkinek felkínáljuk. Fokozatosan alakítjuk a gyermekek konfliktustűrő és megoldó képességét. A problémák rendezésébe csak szükség

szerint avatkozunk be. Nem erősítjük az árulkodást, de az elkövetett hibák őszinte vállalását elvárjuk. A problémák megbeszélése egyénileg vagy csoportban történik. A megoldásokra is közösen keressük a választ. A csoport működéséhez szabályok szükségesek, melyeket közösen állítunk fel év elején.

Ezek:

- egymás játékának tiszteletben tartása,
- felnőttek, társak tisztelete
- eszközök, tárgyak védelme,
- durvaság elítélése, kerülése
- egymás segítése, kisebbek megóvása,
- a lányok, gyengébbek védelme,
- udvariasság,
- másság elfogadása.

A gyermekek értékelése e szabályok betartásának függvénye. A pozitív értékelés mellett élünk az elmarasztalás módjával is. Ez történhet szóban, gesztus által; de a gyermek megalázását elkerülve. A gyermekek társas kapcsolatainak alakulását az óvónők folyamatosan figyelemmel kísérik.

Az egyéni bánásmód biztosítja, hogy a gyermekek a rájuk jellemző sajátos vonásoknak megfelelően váljanak a közösség tagjává. Tudatosítjuk, hogy a gyermekek közötti különbség, természetes jelenség. Nem engedjük viszont a csoporton belüli vallási, származásbeli, stb. megkülönböztetést.

Minden gyermekben megkeressük a pozitív tulajdonságot, azt emeljük ki. Érzelmekben, önbizalmukban erősítjük őket. Szükség esetén szakember segítségét vesszük igénybe, a család együttműködésére számítunk. A gyermekek értelmi képességei is eltérnek. A lassabban fejlődő gyermeket igyekszünk felzárkóztatni, megkeresni a lemaradás okát. A kiemelkedő képességű gyermekeket külön feladatokkal bizzuk meg.

X. A NEVELÉS TERVEZÉSE ÉS IDŐKERETEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazítva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra, a tervezésben tudatosan számításba vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző, és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A nevelés és a tanulás egymással szoros kölcsönhatásban valósul meg. A cél, a feladatok ismeretében, hogy a fejlesztést hosszútávon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában egy- illetve kéthetes periódusokban tervezzük. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva, a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve tervezünk. Feljegyzéseket vezetünk a gyermekek fejlődési

üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni, differenciált fejlesztés megtervezéséhez.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott, differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. Az óvodapedagógus dönti el, hogy az adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztés, a foglalkozás formáját nem a gyermekek életkora, hanem a fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. Fontos, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek, és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Kreatív probléma megoldásra ösztönözzük a gyermekeket.

A fejlesztés kerete

- A teljes nevelési folyamat a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
  - Önálló és irányított tapasztalatszerzés
  - Játékos tevékenység szervezés

A nevelés időkeretei

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

NAPIREND

A napirend céltudatos kialakítása biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését. Az óvoda nyitva tartási idejét (**6¹⁵ – 16¹⁵**) a szülők igényeinek megfelelően alakítottuk ki.

A gyermekekre nagy hatással van a feszültségektől mentes együttlét, az örömteli hangulat, az óvodapedagógus érzelmgazdagsága, az óvoda egész életének átgondoltsága. Tervezésnél az óvodapedagógus vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus, gondozására fordítható idősükségletet. Egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, rugalmasság. A gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet. A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül.

Időpont	Tevékenység
6 ¹⁵ - 9 ⁰⁰ óra	gyülekező, játék, egyéni készségfejlesztés, mozgás tevékenység a csoportszobában
9 ⁰⁰ – 9 ³⁰ óra	mindennapos mozgás, tisztálkodási szokások, tízórai
9 ³⁰ - 11 ⁰⁰ óra	játékos ismeretszerzés kötött illetve kötetlen tevékenységek: mesélés, verselés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; a külső világ tevékeny megismerése; (matematikai nevelés)
11 ⁰⁰ - 12 ¹⁵ óra	készülődés az udvarra, séta, ebédig játék a szabadban
12 ¹⁵ - 13 ⁰⁰ óra	terítés, ebéd, tisztálkodás, lefekvés
13 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰ óra	délutáni alvás, vagy csendes pihenő
15 ⁰⁰ – 15 ³⁰ óra	öltözködés, tisztálkodási szokások, uzsonna
15 ³⁰ - 16 ¹⁵ óra	játék, egyéni készségfejlesztés, folyamatos hazabocsátás

A hetirend általános tartalma és maximális időkeretei:

	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
Hétfő	Mindennapos mozgás	külső világ tevékeny megismerése
Kedd	Mindennapos mozgás	verselés, mesélés
Szerda	Mindennapos mozgás	mozgás
Csütörtök	Mindennapos mozgás	rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
Péntek	Mindennapos mozgás	ének, zene, énekes játék

A hetirend kialakítása során minden tevékenységformát tervezni kell, de a csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembe vételével ezek módosíthatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Nevelési-, tanulási tervkészítés
- Hetirend és napirend összeállítása
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

A hetirend és a napirend összeállításának pedagógiai szempontjai

Bármely korcsoportban tükröződjön a nevelői céltudatosság, tervszerűség, pedagógiai önállóság. A különböző munkaformák más – más területet fejlesztenek. (Pl.: kötött tevékenység – együttes tevékenység, közös élményhez juttat, kötetlen forma önállóságra, önkéntességre nevel.)

A tanulás megszervezésénél szem előtt tartjuk a rugalmasságot, az egymásra épülést, a fokozatosságot és a komplexitást.

Lakóhelyünk sajátosságainak figyelembe vételével dolgozzuk fel a témákat.

A tevékenységek tartalmát és jellegét tekintve a sok mozgást igénylő mellé a viszonylag nyugalmasabbat párosítjuk.

XI. ÓVODAKEZDÉS ÉS ISKOLAKÉSZÜLTÉS BILÓGIAI, PSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐI

A fejlődés jellemzői óvodakezdekor

1. Testi fejlettségi szint

A három éves gyermek testsúlya kb. 13-14 kg, a fej körfogat a 3. év végére kb. 50 cm. Az idegrendszer érési folyamata következtében a kisgyermek nagymozgásai egyre fejlettebbé válnak. Mozgása egyre koordináltabb.

2. Szociális fejlettség

Problémamegoldás: Ismeretei jelentős részét a tárgyakkal való közvetlen kapcsolat útján, elsősorban játék közben szerzi (elméleti úton a problémát nem tudja megoldani). Felfogásfigyelem: Állandóan figyel, észrevesz minden érdekeset. Kérdez, tapasztalatot gyűjt.

„Miért?” Hosszú percekig eljátszik, pillanatnyi félretekintés nélkül. Megérti a napi rutint. Örül a különleges eseményeknek (pl. születésnap).

Beszéd: Összetett mondatokat is mond, kötőszavakat helyesen használ (ha, akkor, azért, mert). Szereti a mondókákat, kis dalokat. Egyeseket megpróbálja utánozni, megjegyezni, előadni. Szívesen hallgat mesét. Három számot visszamond. Tudja a nevét, korát, nemét.

Játék: Kezdenek egymással összebarátkozni. Szerepjáték kezdeti formája megjelenik. Gyakorlójátékkal (autótoogatás, labdagurítás) órákig eljátszhat. Kiscsoportban már képesek együtt játszani. Szabályjátékot is játszik, de a szabályokat nem mindig tartja be.

3. Lelki fejlettség

Negatív érzelmei kezdenek tudatossá válni: harag, elégedetlenség, düh. Ha egészséges, ha napirendje megfelelő és jó a kapcsolata a felnőttekkel, akkor továbbra is a jókedv az elsődleges, de fokozottabban ingerlékeny, érzelmei hullámzóak.

Az egészséges életmód kialakultsága

- egyedül mos kezet, a ruha ujját segítséggel feltűri
- egyedül megy WC-re, azt vízzel lehúzza maga után
- a haját segítséggel megfésüli - orrfújásnál kisebb segítséget igényel
- önállóan használja a kanalat, a villát

- pohárból iszik
- szükségleteit szóban jelzi
- segítséggel mos fogat - a szalvétát rendeltetésszerűen használja
- egyedül tudja felvenni a cipőt, az öltözködéssel próbálkozik

Mozgás

Nagymotorika

- akadályt megkerüli
- ügyesen mászik bútorokra fel, illetve onnan le, magabiztosan szalad
- könnyen lehajol, és már nem esik el közben
- 5-10 mp-ig áll fél lábon
- fél lábon ugrál
- kerek játékot kormányoz, húz, tol
- egyedül csúszdázik, a mászókan biztonságosan mozog
- egyre ügyesebben rúgja a labdát
- 4-6 lépcsőfokot váltott lábbal lemegy

Finommotorika

- 6-nál több kockából tornyot épít
- gyurmából golyót, kígyót, sütit formál
- nagy szemű gyöngyöt fűz
- szívesen rajzol - rajzait meg is nevezi - embert rajzol arccal, végtagokkal, kör formában
- két kézzel egyszerű műveletet végez
- papírlapot tépeget, gyűröget
- egyszerű formákat rajzol, másol
- egyenként lapozgatja a könyvet
- nagyobb gombot kigombol
- egyre többször használja a domináns kezét

Anyanyelv, mesélés-verselés

- szívesen hallgat mesét, verset
- rövid mondókát, verset mondogat
- 4-5 szavas mondatokban jól ragozva beszél
- személyes névmásokat használ
- követi az összetettebb utasításokat
- szinte minden egyszerű tárgyat és képet felismer és azonosít
- érti a helyhatározókat (valami alatt, valamin)
- mondanivalóját már az idegenek is megértik
- magára névmással utal

- múltbéli eseményt elmesél (múlt időt használ) - Mi? Ki? Miért? kérdéseket tesz fel
- kérését, kívánságát szóban jelzi

Játék

- gyakorló játékot játszik
- „mintha” játék megjelenése (később ebből alakul ki a szerepjáték)
- egyszerű szabályokat betart
- egyszerű formákat felismer (formabedobós játék)
- ügyes az egymásba rakható poharakkal, kockákkal (tornyot épít)
- szeret hintázni
- szereti a lábbal hajtható motort, biciklit, vagy a háromkerekű pedálost
- szeret rajzolgatni, festeni, gyurmázni
- szeret homokozni, babázni, autózni, kisvonatozni
- szívesen nézegeti a mesekönyveket, képeskönyveket szeret labdát gurítani
- képes pár darabos kirakót kirakni
- nagy gyöngyöt szeret és tud is fűzni
- szereti a bábozást, a bábokat
- örömmel, önfeledten játszik, nem szívesen osztja meg másokkal a játékait

Munka

Alkalomszerű munkák (egyik része tervezhető, a másik része esetleges)

- a leesett tárgyakat kérésre felveszi és a helyére teszi
- ünnepi készülődéskor segít ajándékokat, dísz tárgyakat készíteni.

Önkiszolgálás

- a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat kis segítséggel végzi
- öltözködésnél szintén kis segítséget igényel
- önállóan megteríti magának, étkezik, majd terítékét a megfelelő helyre teszi.

Közösségi munka

- vigyáznak környezetük rendjére, segítenek annak tisztántartásában - a játékok között segítenek válogatni, rendet rakni.

Környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

- a szemetet mindig a szemetgyűjtőben helyezze el
- a virágokat nem tépi le, hagyja eredeti szépségében
- télen felnőtt segítségével gondoskodnak a madarokról.

Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc

- szeret zenét hallgatni, megnyugtatta a zene
- képes és szeret rövid mondókákat mondogatni, dalokat énekelgetni
- egyenletes ritmusra képes tapsolni, lépegetni

- szereti az altatódalokat
- csörgő- és ütőhangszereket szeret és tud használni
- szereti a lovogoltatásokat, ölbéli játékokat, dalokat
- szeret halandzsászni, saját maga „kölneni”

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- firkálgatás, rajzolás, festegetés nagy felületre (vastag ceruza, zsírkréta, ujjfesték, nagyméretű ecset)
- tetszés szerinti színhasználat
- megnevezi a figurát és tud is róla mesélni
- formái nem felismerhetők, de számára jelentéshordozó szerepük van
- a mozgás öröme és az, hogy nyomot hagy a papíron a lényeg
- emberalak ábrázolás (fejes-lábas emberke)
- körkörös vonalak jellemzik
- marokra fogja a ceruzát
- játék a gyurmával (gyurkálás, formálás, ütögetés, gömbölyítés, sodrás)
- változatos anyagok használata (homok, agyag, gyurma, papír, textil)
- papír gyúrögetése, tépegetése - különféle nyomatok készítése

Külső világ tevékeny megismerése

- családjáról tudjon mesélni (anya, apa, gyerekek)
- nevezze meg főbb testrészeit és mutassa meg magán és másokon is (fej, kéz, láb, szem, fül, orr, száj)
- évszakok jellemzőit ismerje meg (ősszel levelek hullása, télen hóesés, tavasszal sokat süt a nap)
- nevezzen meg 2-3 gyümölcsöt
- nevezzen meg 2-3 zöldséget
- nevezzen meg 2-3 állatot
- nevezze meg a környezetében előforduló alapszíneket
- nevezzen meg néhány közlekedési eszközt.

Tanulás

- kérdésekkel informálódik (miért? hogyan?)
- egyes tulajdonságok alapján csoportosítja a tárgyakat (szín, forma, méret)
- összetartozó dolgokat párosít, vagy együtt megnevez
- a mechanikus játékokat működésbe hozza
- szerepjátékokat játszik emberekkel, plüss állatokkal, babákkal
- ki tudja rakni a 3 vagy 4 darabból álló puzzle-t
- problémát felismer és megfogalmaz
- maximum 7 tárgyat megszámol
- tudja, hány éves
- a főbb testrészeket funkciójuk alapján megnevez

Érzelmi nevelés, szocializáció

- másik gyermekkel vagy felnőttel társas interakciót kezdeményez
- 10-15 percig részt vesz irányított csoportos tevékenységben
- 3 óvodai szabályt rutinszerűen követ
- jókedvű, bizalommal van környezete iránt
- egyszerre szeretetteljes és durva, együttműködő és akaratos, dacos
- kezdenek empátiát mutatni mások iránt
- energiájuk kimeríthetetlen, állandó fizikai aktivitás jellemzi
- már kezdi megérteni, hogy tetteinek következményei vannak
- utánozza a felnőtteket és a társait
- megérti, hogy mit jelent az „enyém”, „övé” - kezelni tudja a nagyobb változásokat is

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki és szociális érettség**, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a *szándékos bevésés és felidézés*, megnő a *megőrzés időtartama*; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a *felidézés*,
- megjelenik a tanulás alapját képező *szándékos figyelem*, fokozatosan növekszik a *figyelem tartalma, terjedelme*, könnyebbé válik a *megosztása és átvitele*,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi *fogalmi gondolkodás* is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érhetően, folyamatosan kommunikál, *beszél*; gondolatait, érzelmeit mások számára érhető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a **gyermekek szociálisan is éretté válnak** az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az egészséges életmód kialakítása

- szükségleteit képes késleltetni
- szükségleteit képes önállóan kielégíteni
- WC-használatot követően használja a toalett papírt - a tisztálkodási eszközökre vigyáz, tisztán tartja, használat után helyére teszi
- szennyező tevékenység végzését követően kezes mos, és szárazra törli
- önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér
- cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik
- ruháikat összehajtva teszi a helyére
- képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani

- kulturáltan étkezik
- szívesen fogyaszt zöldség -, gyümölcsfélét
- vigyáz környezetének rendjére és tisztaságára
- ismeri a szelektív hulladékgyűjtés hogyanját és mikéntjét
- szívesen mozog a szabadban évszaktól függetlenül
- életkorának megfelelően edzett
- ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat

Mozgás

- igényli a mindennapos mozgást
- mozgása harmonikus, összerendezett
- téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni
- magabiztosan alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket
- ismeri saját testét, testrészeit, képes meg is nevezni és beazonosítani
- fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő
- kialakult szem-kéz, szem-láb koordinációja
- fejlett a egyensúlyérzékelése
- tud rollerezni vagy biciklizni
- a mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidezésére képes, vizuális memóriája
- korának megfelelően fejlett
- ismer legalább egy labdajátékot
- ismeri legalább 2-3 kéziszer (labda, ugrálókötél, karika) használatát
- érdeklődik valamely sportág iránt
- képes alkalmazkodni társaihoz, korának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns,
- együttműködő, segítőkész
- ismeri a csapatjáték szabályait
- egészséges versenyszellemmel képes küzdeni

Anyanyelv, mesélés, verselés

- szívesen mesél, báboz, dramatizál
- gondosan bánik a könyvekkel
- néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
- kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol
- szóincse korának megfelelő - jól használja a metakommunikációs eszközöket
- bátran és szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel
- társára odafigyel, türelmesen végighallgatja mondanivalóját
- a közölt információt megérti
- bátran kérdez
- tud szemkontaktust teremteni és tartani
- udvariassági kifejezéseket használ
- beszéde tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek

- várja, igényli a mesehallgatást
- tud történetet kitalálni, azt elmondani, megjeleníteni

Játék

- örömmel, önfeledten játszik
- képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni
- építmény lemásolására képes
- képes élményei eljátszására
- szívesen vállal szerepet
- szabályjáték során betartja a szabályokat
- másokat is figyelmeztet a szabályok betartására
- egészséges versenyszellemben tevékenykedik
- problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik

Munka

- önkiszolgáló tevékenység
  - a testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint végzik
  - étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, szalvétát, merőkanalat
  - öltözködésnél önállóak, tudnak gombolkozni, próbálkoznak a megkötéssel
  - önkiszolgáló tevékenységre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken
- alkalomszerű munkák
  - pontosan megértik, mit várunk el tőlük és azt önállóan teljesítik
  - bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak
  - időnként olyan megbízásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek
- közösségi munkák
  - a közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk
  - terítésnél ügyelnek az evőeszközök esztétikus elrendezésére o felelősi munkákat szívesen vállalnak, önállóan teljesítik o a környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete)
  - vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat
  - munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és kitartás jellemzi
  - környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák
  - a szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben
  - szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében
  - a virágokat nem tépik le, hagyják eredeti helyükön, eredeti szépségükben
  - szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt
  - télen gondoskodnak a madarak etetéséről

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

- élvezettel hallgat zenét
- tud ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- tud néhány dalt szítán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- tud dallam vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni
- tud társaival térformákat alakítani
- a különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt, egyöntetűen, esztétikusan végzi
- tud élvezettel, irányítás nélkül játszani legalább 5 dalos játékot
- felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni
- megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni
- megbeszélés vagy egyéni ötlet alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kíséni

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit
- elképzelés után meseszereplőket, stb. hangulatot is kifejezve jellegzetes színekkel, formákkal, mozgással ábrázol
- tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani
- önállóan és csoportosan is készít játékot, kelléket, ajándékot
- téralakításban, építésben másokkal együttműködik
- ábrázolása változatos színhasználatot és tagoltságot mutat
- emlékezet utáni témákban a részleteket is ábrázolja
- díszítő, tervező feladatot változatos színekkel, rajzolással, festéssel, papírmunkával, agyagba karcolással, stb. megold
- tud különféle technikával képet alkotni, technikát önállóan a rendelkezésre álló anyagból megválasztani
- helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót
- alkotás közben ügyel környezetére és saját maga munkájára, tisztaságára
- szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti környezetét
- képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt mondani
- ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat
- vonalvezetése balról jobbra halad

A külső világ tevékeny megismerése

- megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat
- ismeri környezete növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásában és a természetvédelemben

- képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kevesebbet, nagyobb, többet létrehozni
- helyesen használja a tő- és sorszámneveket
- tud tízes számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni
- meg tudja állapítani: több, kevesebb, ugyanannyi
- helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat
- környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét és idejét.
- tudja óvodája nevét
- kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- ismeri és betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, s a közelben lévő közintézményeket ismeri a tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tud hasonlítani forma, szín, nagyság szerint

Tanulás

- az egyszerű feladatokat megérti
- ha a helyzet megkívánja, kivárja, amíg rá kerül a sor
- érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és az ezzel összefüggések iránt
- feladataik végrehajtásában kitartó
- szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő
- él benne a tanulás és iskola utáni vágy
- tevékenységének eredményeit reálisan értékeli
- képes a már elsajátított ismeretek szándékos fejlesztésére
- munkatempója, feladattartása életkorának megfelelő
- szándékos figyelemre képes
- szívesen vesznek részt tervezett, szervezett, irányított játékokban, tevékenységekben
- a tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek
- a részképeség és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek a tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet

Érzelmi nevelés, szocializáció

- ragaszkodik csoporttársaival és a csoportban dolgozó felnőttekhez
- igényli a csoportban kialakult szokásrendszer alkalmazásához
- a játékszereken megosztja társaival
- segíti társait a tevékenységekben
- türelmesen meghallgatja társait és a felnőtteket
- a csoportba érkező vendéget udvariasan és szeretettel fogadja
- udvariassági formák betartásával kommunikál
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- konfliktus helyzetekben társaival egyezkedik

- számon tartja társai hiányzásának okát
- konfliktus helyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg,
  - szükség szerint felnőtt segítségét kéri
- érzelmein, indulatain korának megfelelően tud uralkodni.
- A közösség érdekében szívesen vállal munkát.
- feladattudata kialakulóban van
- korának megfelelően kialakult felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozására
- igényes a saját tevékenységével szemben
- érkezéskor, távozáskor köszön
- megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát
- türelemre, kitartásra képes
- a szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik

„Az iskolára, az iskolai életre való felkészítés nem funkciója, hanem eredménye a három-négy éven át tartó óvodai nevelő munkának, amely az egész gyermeki személyiség fejlesztését szolgálja.”

Az óvodáskor végére a gyermekek többsége alkalmassá válik az iskolai élet megkezdésére. Ebben befolyásoló tényező a családi, az óvodai nevelés, valamint a belső érés.

Az iskolára való alkalmasság megállapítása nem korlátozódhat a gyermekek értelmi fejlettségére, képességeinek alakulására, hanem kiterjed az egész személyiség vizsgálatára. Három éves kortól kísérik figyelemmel a gyermekek fejlődését, s folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket a tapasztalatokról. A tankötelezettség teljesítés megkezdésének 1 évvel való halasztásáról szükség esetén a szülő, gyám kezdeményezésére az Oktatási Hivatal dönt.

Ha az Oktatási Hivatal azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, **az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.**

(Nkt. 45. §(2a) bek.)

XII. ÓVODAI ÜNNEPÉLYEK, MEGEMLÉKEZÉSEK

Az ünneplés, pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál a nevelésre, a tevékenységek és esztétikai élmények által. Az ünnepek, a hagyományok ápolása szempontjából is fontosak az óvodában, kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget. Az aktív és önálló gyermekek nevelésének egyik sajátos eszköze a jól előkészített, szépen megszervezett ünneplés. Az előkészület lehetőséget ad a gyermekek közötti kooperáció és kommunikáció gyakorlására. Az ünnepi készülődésbe szülőket is bevonjuk, ez is lehetőség számukra, hogy megismerjék óvodánk életét.

Megkülönböztetünk ünnepeket és megemlékezéseket. Az ünnepeket pedig tovább bontva nyilvános ünnepélyeket és belső ünnepeket.

Az őszi jeles napjai

- Mihály nap (szeptember 29.)
- Állatok világnapja (október 4)
- Halowen
- Márton- nap

A téli jeles napjai

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás (december 6)
- Karácsony (december 24,25,26)
- Farsang (vízkeresztől - hamvazó szerdáig)

A tavaszi jeles napjai

- Március 15 Nemzeti Ünnepünk
- Föld napja (április 22.)
- Víz világnapja (március 22.)
- Húsvét
- Május elseje, májusfa állítása
- Madarak és fák napja (május 10.)
- Pünkösöd
- Anyák napja
- Környezetvédelmi világnap, június 5.
- Évzáró –ballagás
- Gyermeknap

A néphagyomány-ápolás ajánlott tartalmi korcsoportonként

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvodapedagógus a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységeket.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátszás, együttműködés, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem

lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell, hogy legyen.

• **Mihály nap (szeptember 29.)**

3-4 évesek

Hallgassanak éneket, mondókát almáról, szőlőről, szüretéről. Kedvük szerint vegyenek részt a vásár előkészületeiben, vásárban, a mulatságban.

4-5 évesek

Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsöket. Vegyenek részt a vásár előkészítésében: portékák készítése, sütemény sütése. Kedvük szerint vegyenek részt az almaszüreten: játsszanak népi játékot, préseljének almát, táncoljanak népzeneire.

5-6-7 évesek

Szervezzenek (almabálat) mulatságot az óvodapedagógus segítségével. Díszítsenek portékákat, süssenek almás, mézes sütit. Tudjanak verset, dalt, mondókát az őszi gyümölcsökről. Legyenek aktív részesei a mulatságnak: táncoljanak, énekeljenek, játsszanak népi játékot, készítsenek termésekből egyszerű hangszereket.

• **Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)**

Közös óvodai hetenkénti gyertyagyújtás énekléssel, adventi naptár készítésével. (várakozás)

• **Mikulás (december 6)**

Mikulás műsor. Minden gyermek ajándékot kap.

• **Karácsony**

Utolsó gyertyagyújtás szülőkkel délután, a karácsonyi ajándékokkal közös játék, szülő gyermekével.

Nagyméretű karácsonyfa közös feldíszítése. Az adventi készülődés alatt a csoport süssön és díszítsen mézeskalácsot.

• **Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig)**

Télbúcsúztató népszokás

3-4 évesek

Egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, öltözzenek jelmezbe, ha kedvük van, táncoljanak, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait.

4-5 évesek

Díszítsenek farsangi álarcot, gyűjtsenek zsákbamacskához tárgyakat, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerű dalokat vagy mondókákat. Hallgassanak tréfás mesét, verset.

5-6-7 évesek

Tanuljanak farsangi dalt, bálba hívogató mondókát. Segítsenek jelmezük, maszkjuk elkészítésében.

Vegyenek részt a zsákbamacska-kihúzásban, hívogassák társaikat a mulatságba. Vegyenek részt a táncban, az ügyességi játékokban, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.

• Március 15

Felelevenítik az ünnephez kapcsolódó eseményeket (kokárda, nemzeti színű zászló, várak építése fakockákból, csákóhajtogatás). Közös óvodai ünnepély.

Gyermek- Óvodapedagógus az ünnephez méltó fekete- fehér öltözékben jelenjen meg.

• Húsvét (az első tavaszi napjegylenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap) locsolkodás, tojásjátékok.

3-4 évesek

Tanuljanak locsolóverset, berzseljenek tojást az óvodapedagógusok segítségével. Locsolkodjanak és vegyenek részt a tojás-játékokban. Tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.

4-5 évesek

Tegyenek nagyobb sétát a környéken, írjanak tojást viasszal, díszítsék csoportszobájukat

5-6-7 évesek

Díszítsék az ablakot festéssel. Tanuljanak mondókát locsoláshoz. A fiúk locsolják meg a lányokat és az óvodapedagógusokat, a lányok készítsenek tojást a fiúknak maratással vagy karcolással.

• Május elseje

Az óvodapedagógusok és az 5-6-7 évesek által feldíszített májuszfat járják körül az óvoda lakói, tavaszi dalokat énekelve. A májusfa díszait közösen készítjük.

• Anyák napja

Csoportos műsor készítés, köszöntés, édesanyákkal, nagymamákkal.

Az ünnephez méltó dekoráció készítése, ajándék és virágosztás, megfelelő kedvenc ruhába öltözés.

• Gyereknapi

Nyilvános, szülőkkel együtt közös vicces, játékos feladatok, versenyek. Gyerekeknek légvár, játszókamion, vagy műsor biztosítása. A szülők kedvenc ételeikkel megvendégelik a gyermekeket.

• Évzáró, ballagás

Nyílt csoportos ünnepély. Minden gyermek értelmi képességeinek megfelelően vegyen részt.

A fiatalabb korosztály is vegyen részt a ballagáson, kedveskedjenek, verssel, énekléssel. Úgy gondoltuk, hogy a nyilvános ünnepeket igazítjuk a gyermek életkori adottságához. Az óvodába lépéskor a fő hangsúly a beszoktatáson van, ami elhúzódhat, így semmiképpen sem akarjuk a 3 - 4 éves gyermekeket azzal terhelni, hogy mikulás ünnepélyen nyilvánosság előtt produkáljanak. Első nyilvános ünnep számukra a Farsang, melynek oldott, mókázó légköre megfelelő a 3 - 4 éves gyermek szerepeltetésére. A nagyobbak (persze itt megint egyéni szempontokat is figyelembe kell vennünk) már a novemberi jótékonysági bálunkon is szerepelnek. Anyák napjára, Évzáróra, Ballagásra már a legkisebbek is boldogan készülnek. Az együttjátás mellett a bátrabbak egyéni szereplést is vállalnak.

Az óvodai ünnepélyek időtartama ismét a gyermek életkorából indul ki. A társadalmi eseményen való részvétel esetén, mint az Idősek napja, az óvodás gyermekek szerepelnek először, hogy elkerüljük a várakoztatást. Maga a műsor jól megszervezetten, mozgást és verses anyagot megfelelő arányban felhasználva zajlik.

Az ünnep legfontosabb eleme a játék, nemcsak a műsor játékos voltát emelném ki, hanem a „játékkal”való ünneplést. Itt említeném meg pl.: a Farsangot, mely a felvonulás után játékdélután a gyermekeknek (és persze a szülőknek). Különböző versenyekben nyereményeket nyerhetnek. Ez a lényege a Gyermeknapnak is.

Húsvétkor az udvaron elbújtatott tojások keresése, Nőnapon, szerepjáték. Víz-, Föld napján különböző kísérletezések, Fák-, Madarak napján virágültetés stb.

Fontosak az ünnepekhez, megemlékezésekhez fűződő beszélgetések, mesék, versek, dalok. Ezzel érzelmileg ráhangoljuk a gyerekeket. A beszélgetések során ismereteket nyújthatunk az ünnep belső tartalmáról, a beszélgetés során a család érzelmi kötelékeiről, vallásosságáról, szerzünk tudomást. A Nőnap alkalmával tisztelet, megbecsülés, udvariasság kerül terítékre. Karácsony során a szeretetet boncolgatjuk. Víz-, Föld napján környezetvédelemmel kapcsolatos összefüggéseket tárunk fel, stb.

Az óvodánk nevelési oktatási anyagát a kompetencia alapú óvodai programcsomag négy öselemének megfelelően és a hozzájuk fűződő ünnepköröknek megfelelően dolgozzuk fel. Olyan ünnepeket építünk be, mely a gyermek környezetében ismert, nemcsak az óvodában hall róla a gyermek, hanem környezetéből is kap megerősítést hozzá. Az ünnep nem csupán egy napra terjed ki. Fontos a rá való tevékeny készülődés és olyan alkotások, ajándékok, melyek által később felidézhetők. Van olyan ünnep, melyet hosszabb készülődés előz meg, pl.: Advent - Karácsony, Anyák napja. Van, amelyet, rövid, pl.: Nőnap, Első osztályosok látogatása. Vannak ünnepek, melyeket ünnepi hét előz meg. Ezek valójában az ünneppel kapcsolatos tevékenységek, melyek a nevelési területek egészét átfogják. Ilyen projektek a Karácsony hete, Húsvét hete, Gyermekhét, stb. Ezeknek a heteknek a programját kitérjük a falújságra, hogy a szülők lássák, milyen különleges teendők várnak a gyerekekre, persze ehhez szükség van rájuk is, hiszen pl.: Karácsonykor a mézeskalács-sütéshez, Farsangkor a farsangi-fánk sütéshez az

alapananyagokat ők biztosítják. Húsvétkor, Föld napján, Fák-Madarak napján magokat, hajtatni való ágakat, palántákat hoznak. Gyermekhéten autót biztosítanak a kiránduláshoz.

XIII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Óvodánk helyi Pedagógiai Programja a gyermekek személyiségfejlesztését nem egyedül az óvónőkre alapozza. Feltételezzük a szoros, személyes és folyamatos együttműködést a család egészével, a szülői közösséggel, a lakókörnyezettel, a fenntartóval, az óvoda egészségügyi ellátását segítő szakemberekkel, gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal, az iskolával és az óvoda valamennyi munkatársával.

A Kárpát – medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot próbál kiépíteni, fenntartani.

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező. A kapcsolattartás formáival és módszereivel alkalmazkodunk a különböző feladatokhoz és szükségletekhez. Az óvoda eredményes nevelő munkájához elengedhetetlen feltétel a családdal, a fenntartóval, más oktatási, kulturális és egyéb intézményekkel való szoros kapcsolat és együttműködés.

A partnerekkel való kapcsolat szorossága alapján közvetett és közvetlen partnereket határoztunk meg. Akikkel mindennapi munkánk során legtöbbször érintkezünk, akik szolgáltatásunknak a nevelési – oktatási tevékenységnek velünk együtt alkotó, tevékeny részesei.

Közvetlen partnereink

Óvoda-család kapcsolat

Óvodai nevelésünk a családi nevelés kiegészítője. Gyakorlati munka tapasztalata azt igazolja, hogy az óvodában kialakított normák, szokások csak akkor lesznek maradandóak, ha azok a családi kötelékben megerősítést nyernek.

Kapcsolatunkban az óvodának kell felvállalnia a kezdeményező szerepet. Fontos, hogy minél jobban megismerjük a családok szokásait, nevelési nézeteit, életvitelét. Óvodai nevelési programunk a szülők véleményének, elvárásainak figyelembevételével készült.

Célunk az, hogy a szülők meglegedésére, a családi nevelést kiegészítve neveljük, fejlesszük a gyermekeket.

Az eredményes együttműködés feltételeinek megteremtése érdekében a következő célkitűzéseink vannak:

A szülőket nevelőpartnernek tekintve a következő elveket tartjuk fontosnak:

- A nevelésben a család szerepe az elsődleges, az óvoda épít rá és kiegészíti azt.
- Öszinteségen alapuló kölcsönös bizalom.
- Tapintat, problémaérzékenység, hiteles tájékoztatás.

- Nyitottság
- Közös tenni akarás a gyermekekért.
- Gyermekszeretet
- Elfogadjuk a szülőt még akkor is, ha a gyermeknevelésben hiányosságokat tapasztalunk.
- Kapcsolatunkban éreztetjük az őszinte odafordulást és a segítő szándékot addig a pontig, amíg a szülő ezt elfogadja.
- A kapcsolat alakuljon a tapintatra és mélyüljön el a közös programok együttes tevékenysége során.
- Elfogadjuk a család szokás- és szabályrendszerét, tapintatosan befolyásoljuk az életmód jó szokásainak alakításában.
- Legyenek tájékozottak a „helyi nevelési program” kialakításában, beválásának figyelemmel kísérésében képviselői által vegyenek részt.
- Óvodánkban a szülők képviselőjét a Szülői Szervezet látja el, mely a vezető irányításával részt vesz az óvoda életében. Segítenek az óvodai rendezvények megszervezésében, lebonyolításában. Részt vesznek ajándékkészítésben, különböző felújítási, karbantartási munkálatokban. Segítenek a gyermekek szállításában a különböző rendezvényekre, közös kirándulásokra.
- Figyelemmel kíséri a szociálisan hátrányos családokat, önmagához képest segítséget nyújt, anyagi segítséget kér az önkormányzattól, gyűjtésből származó ruhákkal, játékokkal látja el a rászorulókat.
- A hozzánk forduló szülőket mindig segítő szándékkal, tanáccsal látjuk el, és ha szükséges, a megfelelő szakemberhez, illetve szervezethez irányítjuk.
- Fontos a kölcsönös bizalom, tisztelet, partneri kapcsolat, diszkréció, objektív tájékoztatás. A gyermek érdeke mindenek felett áll.
- Tiszteletben tartjuk a vallási és etnikai hovatartozást.
- A szülőnek nemcsak joga, hanem kötelessége is az óvodával való együttműködés.

Lehetőséget biztosítunk az óvodával való ismerkedésre a családi programok keretében.

A kapcsolattartás formái:

- Az óvodáskorúak felmérése, előzetes családlátogatás, megbeszélés.
- Beiratkozás, óvodába érkezéskor ismerkedés, óvoda bemutatása.
- Szülői értekezletek, fogadóórák, megbeszélések.
- Családlátogatások
- Nyílt napok – látogathatóság biztosítása.
- Közös – nyílt ünnepek (Karácsony, Farsang, Anyák napja, Évzáró)
- Közös kirándulások, vetélkedők, sportnapok.
- Látogatások tanulmányi jelleggel (veteményes, gyümölcsöskert, állatok, építkezés, kisbaba stb.)
- Egyéb, amit a szülők kezdeményeznek, javasolnak.

Kapcsolattartás várható eredményei:

- A családok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kap, gyermeke fejlődéséről.
- A szülők aktívan részt vesznek az óvoda rendezvényein.
- A szülők nevelési problémáikkal, gondjaikkal, bizalommal fordulnak az óvónőkhöz, akiktől segítséget kapnak.

Együttműködés és tájékoztatás formái az óvodánkban

Szülői közösség vezetője:	Csoport életét segíti, a szülőket összefogja. Általában szervezési feladatokban segít, közvetít az óvónők és a szülők között.
Írásos üzenet:	A nevelők kérése, üzenetek a szülők felé. Személyre szóló információt közvetít.
Faliújság:	A szülők tájékoztatása az óvodában folyó nevelésről, fontosabb információkat közvetít. Fontos események, gazdasági információk, napi teendők, programok ismertetésére szolgál.
Családlátogatások:	A gyermek környezetének és a családtagok megismerésének jó lehetősége. Amennyiben a szülők igénylik, előzetes egyeztetés szerint.
Szülői értekezletek:	Csoport programok, feladatok, problémák megbeszélésének színhelye, valamint elősegíti a családok együttműködését.
Napi találkozások:	Csak a legszükségesebb információk átadására-átvételére ajánljuk. Nem alkalmas elmélyült beszélgetésekre.
Fogadó órák:	Tapasztalataink szerint a legalkalmasabb forma a személyes beszélgetésekre, információszerzésre, nézetek egyeztetésére. Időpontot szükség szerint az illetékes óvodapedagógussal kell egyeztetni.
Nyílt napok:	Bár a szülők jelenléte befolyásoló, de alkalmat adunk az óvodai életbe való betekintésre, a közösségben való viselkedés megfigyelésére egyéni bejelentkezés alapján.

Óvoda – iskola kapcsolata

A kapcsolat naprakész. Kétpón, egy iskola működik. Az átmenet zökkenőmentessé tétele a mindennapi találkozások, tapasztalat, információcseréken, egymás munkájának ismeretén alapul.

E kapcsolat a gyermekek óvodából, iskolába való átmenetét segíti. Az óvoda éves munkatervében rögzítjük az iskola és az óvoda együttműködését célzó tevékenységeket, a kapcsolattartás módját.

Az együttműködés formái:

Alsó tagozatos munkaközösséggel való együttműködés

- Visszajelzés gyermekekről, nevelési problémákról, iskolai elvárásokról.
- Szociális és egyéb problémákra felhívjuk az iskola figyelmét egyes gyermekekkel kapcsolatban.
- Óvónők látogatása ősszel az első osztályban.
- Nagycsoportosok látogatása tavasszal az első osztályban, ismerkedés az iskola épületével, könyvtárlátogatás
- Első osztályos tanítók látogatása májusban, az óvodában.
- Közös program az iskolában, óvodában (sport délután, táncház, vetélkedő, játszóház, farsang)
- Első osztályosok vendéglátása óvodánkban, kézműveskedés, meseelőadás megtekintése közösen
- Az első osztályosok bemutatkozása az iskolai évnyitón óvónői kísérettel.
- Ezen kívül tájékoztatást adunk a nagycsoport végén a leendő első osztályos nevelőknek a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, az egyéni bánásmód tapasztalatairól, esetleg a várható alkalmazkodási nehézségekről.

Kapcsolattartás formái:

- Közös ünnepek, sport- és egyéb rendezvények, játszóházak,
- Első osztályosok meglátogatása (óvó néni kb. november hónapban)
- Iskolalátogatás az óvodásokkal (május).
- Értekezletek, kirándulások (pedagógusok)
- Megbeszélések, szóbeli és írásbeli információcsere.

Óvoda – fenntartó kapcsolata

A kapcsolat naprakész. Figyelemmel kísérik a működést, az óvodában folyó szakmai munkát. Részt veszünk az Önkormányzat által szervezett rendezvényeken. Az óvoda dolgozói munkájukkal, a gyerekek műsorral színesítik azt.

A kapcsolattartás formái:

- Konzultációs megbeszélések.
- Értekezleteken való megjelenés.
- Ünnepeken, egyéb rendezvényeken való részvétel.
- Szóbeli és írásbeli információcsere.

Közvetett partnereink:**Kapcsolat a szakmai szolgálatokkal (POK)**

A szakmai szolgáltató intézményekkel való kapcsolattartásunk kettős célú:

- Továbbképzések, szakképzések igénybevétele
- Szaktanácsadók, szakértők segítségével nevelőmunkánkba a külső kontroll beépítése

Jász - Nagykun – Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Mezőtúri Tagintézménye

Nevelési Tanácsadójával, Szakértői Bizottságával is folyamatos, rendszeres óvodánk kapcsolata. E kapcsolat középpontjában a kisgyermek áll, akinek segítségre van szüksége. A pedagógiai Szakszolgálat által szervezett továbbképzéseken, szakmai fórumokon rendszeresen részt veszünk.

A kapcsolattartás formái:

- Írásos vizsgálatkérés.
- Iskolaérettség megállapításához, beiskolázáshoz javaslatkérés.
- Konzultáció.
- Írásos információcsere
- értelmi képességek fejlettségének vizsgálata, magatartászavarok felismerése, segítségnyújtás kezelésükben
- helyszíni vizsgálat
- pszichológiai, logopédiai vizsgálatok
- Protokoll szerint óvodánkban szűrjük a 3 illetve 5 éves gyermekek beszédfejlettségét, s ellátjuk azokat, akik logopédiai vagy prevenciós fejlesztésre szorulnak. Tanácsot adnak felterjesztéssel, fejlesztésekkel kapcsolatban.
- A nevelési évben a gyermekek logopédiai fejlesztését a szükséges óraszámban és időtávban alapellátásként logopédus látja el, helyben.

Kapcsolatot tartunk a **Szakértői Bizottsággal**.

Kapcsolat a BKTT Gyermejjóléti Központtal és Szolgálattal

A **Gyermejjóléti Szolgálat** a gyermekvédelmi alapellátás legfontosabb intézménye. A gyermekvédelmi törvény előírása szerint a gyermekvédelmi szolgálatok feladata a gyermeki veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer működtetése, a nem állami szervek és magánszemélyek részvételének elősegítése a megelőző rendszerben. A veszélyeztetettséget észlelő és jelzőrendszer tagjai között elsődleges helyen áll az óvoda. A törvény szerint kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a Gyermejjóléti Szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok fennállása, valamint veszélyeztető magatartás esetén.

A hátrányok leküzdése érdekében velük vesszük fel a kapcsolatot, és az ő közbenjárásukkal, illetve segítségükkel a fennálló problémát lehetőségeinkhez mérten orvosoljuk:

Formái:

- Folyamatos jelzőrendszer működtetése
- A rendszeres konzultációk, beszámolók
- Közös programok szervezése a hátrányos helyzetű családok részére
- Szükség szerint kapcsolat felvétele az illetékes szervvel: Gyermekjóléti Szolgálat, Szakértői Bizottság, Nevelési Tanácsadó, Védőnői szolgálat, települési Önkormányzat

Kapcsolat az Egészségügyi szolgálattal

- A védőnő rendszeresen látogatja óvodánkat (gyermek-egészségügyi szolgálat megbízottja). Szűrővizsgálatokat (hallás, látás), tisztasági vizsgálatot tart (köröm, haj – fejtetveség). Megbeszéli az óvónővel az aktuális szociális, egészségügyi problémákat. Figyelemmel kíséri a szociokulturálisan hátrányos helyzetű családokat. Bemutatót tart a gyermekeknek a helyes testápolásról, fogmosásról, hajápolásról.
- A háziorvos (iskolaorvos) az együttműködés keretein belül, ha szükséges, beutalja a gyermekeket a megfelelő szakrendelésre, sürgős esetekben rendelkezésünkre áll. Ellátja, megvizsgálja a gyermeket. Szükség esetén tájékoztatást ad a szülőknek az aktuális problémákról.
- Az inzulinfüggő cukorbetegségben szenvedő, óvodai nevelésben részt vevő gyermekek indokolt esetben történő, intézményben megvalósuló speciális ellátása érdekében a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére, a **gyermekkorai diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények** szakmai iránymutatása alapján a jogszabályban foglalt speciális ellátást biztosítja [Nkt. 62. §(1a) bek.].

Kapcsolat a közművelődési intézménnyel

Az óvoda közös igazgatás alatt van a közművelődési intézménnyel- a helyi Művelődési Házzal és Könyvtárral. Rendszeresen részt veszünk az óvodásokkal a gyermekeknek szervezett programokon.

A közművelődési intézményekkel történő kapcsolattartás során a gyermekek olyan spontán ismeretekhez jutnak, amelyek a társadalmi életbe való bepillantás lehetőségeit is felkínálják.

A művelődési házak, könyvtárak, múzeumok a művészet nyelvén szólítják meg a gyermeket.

- Könyvtárlátogatásainkkal hozzájárulunk a gyermekek olvasóvá neveléséhez
- Művelődési házban részt veszünk a gyermekek számára szervezett programokon, ünnepélyeken.
- Az óvodánkat rendszeresen látogató művészekkel szoros kapcsolatot tartunk (báb, meseelőadás; zenészek)

Feladatunknak tartjuk még a szülőkkel is megismertetni az intézmények adta lehetőségeket, hiszen ez hatással lehet a családok szabadidejének kulturált eltöltésére. Az óvónő felelőssége, hogy esztétikai, pedagógiai, erkölcsi szempontból megfelelő rendezvényre jussanak el a gyermekek óvodai kereteken belül.

Kapcsolattartás hivatalos szervekkel

Rendőrség, Tűzoltóság – Mezőtúr

Az óvodai tevékenységekhez, eseményekhez kapcsolódva évente 1-1 alkalommal lehetőségünk nyílik e speciális járművek megtekintésére, kis bemutatón való részvételre.

A kapcsolattartás formája:

- Személyes és közvetett

XIV. AZ INTÉZMÉNY GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉGE

„A gyermeket,- mint fejlődő személyiséget-szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg óvodánkban. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben óvodánk kiegészítő illetve hátránycsökkentő szerepet tölt be.”

Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére irányul, természetesen az emberi és gyermeki jogok tiszteletben tartásával, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesüljön színvonalas nevelésben. Óvodánkban előítélet kibontakozásának nincs helye.

A **gyermekvédelem célja**, hogy segítséget nyújtson a gyermekek törvénybe foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjon a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó gondoskodás pótlásáról. Az óvodavezető felelősséget vállal a gyermekvédelmi munka megfelelő működéséért, ehhez biztosítja a feltételeket.

- A hátrányos és veszélyeztetett gyermek már 3 éves korától részesüljön rendszeres, egész napos ellátásban.
- Arra törekszünk, hogy a szülőkkel minél jobb kapcsolatot alakítsunk ki.
- Rendszeres óvodába járatás.
- Hiányzások okainak feltárása, hiányzások minimálisra való csökkentése.
- Feleljenek meg gyermekeink az iskolába lépés követelményeinek.

Elveink:

- A hit- és vallásoktatás szabad gyakorlásának biztosítása
- A szociális hátrányok leküzdésének enyhítése
- Az óvodai nevelés, a logopédiai fejlesztés ingyenes biztosítása,

- Biztonságos, életkornak megfelelő környezet kialakítása
- A rászorulóknak támogatása

Konkrét gyermekvédelmi feladataink:

- Elősegíteni a hátrányos és veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek óvodába kerülését, rendszeres járását figyelemmel kísérfni.
  - Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén óvó, védő intézkedésre javaslatot tenni.
  - Az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket a csoportban zökkenőmentessé tenni.
  - A gyermekeket és családjukat minél jobban megismerni.
  - A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, ha szükséges szakember segítségét kérni.
  - A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani a kompetencia határok figyelembevételével.
  - Felzárkóztatás megszervezése.
  - A tehetséggondozás megvalósítása.
  - Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, szükség esetén, soron kívüli szűrést javasolni.
  - A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérfni, szükség esetén jelezni a hiányzást.
  - A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően, különböző támogatásokról tájékoztatást adni, a hozzájutást pozitív javaslatokkal elősegíteni.
  - A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a veszélyeztetett, a nehezen nevelhető, és a szociálisan inadaptált gyermekek megsegítése
  - Törekvés a másság elfogadására, vallási, világnézeti meggyőződés tiszteletben tartása
  - Biztosítjuk, hogy a gyermekeket semmilyen hátrányos megkülönböztetés ne érje.
  - A különböző okok miatt veszélyhelyzetbe került gyermekek felmérése, nyilvántartásba vétele, a veszélyeztetettség típusának és súlyosságának mérlegelése, szükség esetén tanácsadás
  - Egyeztetés a Gyermekjóléti Szolgálattal
  - Az okok feltárása, és megfelelő segítségnyújtás
  - A gyermekek érdekeinek képviselése
  - A rászoruló családokkal kapcsolattartás, esetenkénti családlátogatás, fogadóóra
  - Gyermekek esélyegyenlőségét biztosítani
  - Kapcsolattartás külső szakmai intézményekkel, szervezetekkel, szakemberekkel, ügyintézés segítése szülőknek
  - Titoktartás a gyermekekkel kapcsolatos információkat illetően.
- **A vezető feladatai:**
- A szülők írásbeli tájékoztatása munkájáról, elérhetőségéről
  - Rendszeres munkakapcsolatot alakít ki a „nyilvántartott” gyermekek

óvodapedagógusaival, ha anyagi veszélyeztetettséget vélünk, illetve a szülők ilyen irányú jelzéseit érzékeljük.

- **Kapcsolatot tart** konkrét esetekben a Szakértői Bizottsággal, gyámhatósággal, pártfogókkal, nevelőszülői felügyelővel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel.
- Tájékoztatást ad a szülők részére a gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményekről, lehetőségekről, szakemberekről.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat, azok változásait, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, arról tájékoztatja a szülőket, kollégákat.
  - A köznevelés ágazati kerettörvényének 2021. július 8-án hatályba lépő módosítása értelmében az óvodában nem szervezhető olyan foglalkozás, illetve nem folytatható olyan tevékenység, amely a gyermekek számára népszerűsíti
    - a pornográf, a szexualitást öncélúan ábrázoló tartalmakat,
    - a **homoszexualitást,**
    - a **gyermek születési nemének megváltoztatására irányuló beavatkozásokat,**
    - a transzszexualitást,
    - a társadalmi nemek elméletét (genderideológia).
  - Az óvoda saját pedagógus-munkakörben foglalkoztatott alkalmazottján, és az intézmény-egészségügyi szolgálatát ellátó szakemberen, valamint az óvodával kötött együttműködési megállapodással rendelkező állami szervén kívül, **más személy, vagy szervezet a gyermekek részére tartott foglalkozás keretében szexuális kultúrával, nemi étellel, nemi irányultsággal, szexuális fejlődéssel, a kábítószer fogyasztás káros hatásaival, az internet veszélyeivel és egyéb testi és szellemi egészségfejlesztéssel kapcsolatos programokat** (a továbbiakban: felvilágosító program) **csak akkor tarthat, ha jogszabályban kijelölt szerv nyilvántartásba vette.** [Nkt. 9/A. §(1) bek.].
- Összehangolja az óvodai gyermekvédelmi munkát.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, az intézkedéseket, eredményeket.
- Szükség esetén részt vesz családlátogatáson, fogadóórán.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése, a kialakított nyomtatványok vezetése
- Szükséges óvó-védő intézkedés megtétele

- A család megismerése, családlátogatások, a megfigyelések rögzítése
- Problémák, hátrányok felismerése, szakember segítségének kérése
- Felzárkóztatás megszervezése
- Tehetséggondozás megvalósítása
- Hiányzási naplók vezetése, rendszeres hiányzás jelentése
- Rendszeres konzultáció a gyermekvédelmi felelőssel (vezető)
- Kapcsolattartás a gyermekvédelmi szervekkel
- Prevenció egyéni ismeret alapján
- A gyermekbalesetek megelőzése, elhárítása, szükség esetén intézkedés megtétel

A szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatásával kapcsolatos feladatok:

- Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja.
- A szociális hátrányok feltérképezése, a peremhelyzet okainak feltárása a csoportban dolgozó óvónők és a szülők jelzése alapján.
- Konzultáció szükség esetén külső szakemberrel
- Feladatunk az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való – együttműködésre készítő – kapcsolattartás.
- Családlátogatás
- A csoportbeli tevékenységek megfigyelése, a fejlesztés irányának kijelölése
- Egyéni beszélgetések, szoros érzelmi kapcsolat kialakítása
- A csoportbeli beilleszkedés segítése
- Az együttéléshez szükséges erkölcsi normák megismertetése, fokozott gyakoroltatása változatos módszerekkel
- Kommunikációs készség felmérése, egyéni fejlesztés

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai

Környezeti okok:

- Sokgyermekes család: 3 vagy több gyermek
- Szűkös lakásviszonyok: a család magas létszáma, több generáció együttélése
- Szülők iskolázatlansága
- Nevelési hiányosságok: kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (brutalitás), érzelmi sivárság, közömbösség, könnyelmű, felelőtlen életvitel, bűnöző családi háttér.
- Negatív hatású baráti kör.

Anyagi okok:

- Munkanélküliség
- Létfenntartás alatt 1 főre jutó jövedelem

- A szülő csökkent munkaképességű vagy munkaképtelen
- A kereset nem a család szükségleteinek kielégítésére fordítódik

Egészségügyi okok:

- Születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság
- Mozgáskorlátozottság
- Érzékszervi károsodás (látás, hallás)
- Szervi rendellenesség
- Tartós betegség
- Idegrendszeri, pszichés problémák (szülő és/vagy gyerek)
- Higiénés hiányosságok

A gyermek személyiségében rejlő okok:

- Értelmileg, érzelmileg visszamaradt

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére

- Differenciált fejlesztés
- Egészségnevelés
- Igény szerint ügyelet biztosítása (áthelyezett munkanapok, iskolai szünetek)
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása

Szülőknek felajánlott segítség

- Neveléssel, életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyitott napok, kézműves délutánok, kertgondozás, stb.

Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos feladatok koordinálásáért a vezető a felelős, feladatait a gyermekvédelmi fejezet tartalmazza.

Tevékenységek, melyekkel elősegíthetjük a gyermekvédelem hatékonyságát óvodánkban:

- Rendszeres beszélgetések, szülői értekezletek, nyílt rendezvények szervezése.
- Továbbképzések látogatása.
- Családi délutánok, sportprogramok szervezése évente 1-2 alkalommal.
- Egyéni fejlődést mutató lapok vezetése.
- Ingyenes logopédiai, gyógypedagógiai, pszichológiai, szociális segítő ellátás.
- Kapcsolat a helyi Önkormányzattal, jegyzővel, Gyermekjóléti Szolgálattal (Mezőtúr).

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 67/A. §-a rögzíti. Ennek értelmében:

1. Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:
  - a) a szülő vagy a családba fogadó gyám **alacsony iskolai végzettsége**, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadógyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
  - b) a szülő vagy a családba fogadó gyám **alacsony foglalkoztatottsága**, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor a szociális törvény (1993. évi III. tv.) 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
  - c) a gyermek **elégtelen lakókörnyezete**, illetve **lakáskörülményei**, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

2. Halmozottan hátrányos helyzetű
  - a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az 1. pont a)–c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
  - b) a nevelésbe vett gyermek,
  - c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény)

5. §-a szerint a **veszélyeztetettség** „olyan – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult – állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza”.

Anyagi okok: ha elsődleges életszükségletei kielégítetlenek, tehát nem megfelelő a táplálkozása, ruházódása, nem megfelelő lakáskörülmények – fűtetlen lakás, zsúfoltság, mentálhigiénés problémák, vagy ha bármely okból nyomorog.

Erkölcsei okok: ha környezete erkölcstelen, bűnöző életmódot folytat, ha erkölcsileg rossz példát mutat a gyermeknek. Ugyancsak veszélyeztetett erkölcsei okok miatt az is, akinek családjában káros szenvedélyekkel élnek – szerencsejáték, alkoholizálás, narkotikum fogyasztása, erkölcstelen életvitel – prostitúció.

Egészségügyi okok: ha környezete egészségrontó hatású, ha hiányos a gondozás, táplálkozás, ha hiányzik a szükséges orvosi ellátás, ha a család lakáskörülményei egészségtelenek.

Magatartási okok: ha a környezet a nevelés szükséges minimumát nem tudja, vagy nem akarja biztosítani a gyermeknek – felügyelet nélkül hagyás, igazolatlan hiányzások az óvodából, rosszul bánnak vele – bántalmazás, nem vagy rosszul nevelik.

A hátrányos és veszélyeztetett körülmények következményei megfigyeléseink alapján:

Magatartási, kommunikációs zavarok, agresszivitás, pótcselekvések, képességbeli elmaradások, beszédhibák és a szokásrendszer teljes hiánya.

Eredménynek tekintjük:

- Az óvodás gyermek nem kerül nehezebb helyzetbe, mint az óvodába lépés pillanatában volt.
- Minden gyermek önmagához képest fejlődik, jól érzi magát az óvodában.
- Korának és fejlettségének megfelelően képessé válik a sikeres iskolakezdéshez.

XV. INKLUZÍV PEDAGÓGIA – INTEGRÁCIÓ A SAJÁTOSÁGOK MEGŐRZÉSÉVEL, A KÜLÖNBSÉGEKHEZ VALÓ ALKALMAZKODÁSSAL – A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az európai uniós állásfoglalások fokozottan hangsúlyozzák a társadalmi méretű integrációt, azt az elvet, hogy hátrányos helyzete, speciális problémái miatt csoport vagy egyén ne legyen a társadalomban hátrányosan megkülönböztetve, vagy bármilyen módon kirekesztve. Így napjainkban a pedagógiai munka egyik legnagyobb kihívása az integráció sikeres megvalósítása lett. Az esélyegyenlőség biztosítását és a társadalmi befogadást a sajátos nevelési igényű gyermek intézményes nevelésének kezdeti, korai szakaszában kell elkezdeni.

Az integrált nevelést szabályozó törvények:

- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény (1998. évi XXVI. Törvény)
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény 47.§
- A 32/2012. (X. 08.) EMMI rendelet 1. Sz. melléklete a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelési irányelve
- Intézményi Alapító Okirat

Ezekből a törvényekből egyértelműen kiderül, hogy a fogyatékos személynek alapvető és alkotmányban biztosított joga van az oktatáshoz és a neveléshez. A Köznevelési Törvény kimondja, hogy az óvodai nevelésben a többi gyermekkel együtt vesz részt a fogyatékos személy, amennyiben ez fejlődése, képességei kibontakoztatása szempontjából előnyös. Az integráció az a folyamat, amely a fogyatékos – nem fogyatékos gyermekek közötti interakció maximális megvalósítását célozza. Vagyis a **hangsúly nem a pusztán együttlétén, hanem az együttes tevékenyedésén, a közös játékon, a közös tanuláson, a kölcsönös kommunikáción van.** A fogadó és a beilleszkedő fél számára ez egyaránt alkalmazkodást tesz szükségessé.

A fogyatékos gyermekek sajátos nevelési igényeit Szakértői **Bizottságok** állapítják meg. Az országos szakértői bizottságok a látásvizsgáló, a hallásvizsgáló, a beszéd-, valamint a tanulási képességet vizsgáló bizottságok. A szakértői bizottságok végzik a vizsgálatot, mely alapján szakértői véleményben javaslatot tesznek a gyermek különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és az ellátáshoz kapcsolódó szakember szükségletre. A vizsgálat csak a szülők egyetértésével történhet. A szakértői bizottság kijelöli a gyermek állapotának szakmai szempontból leginkább megfelelő intézményt.

A 15/2013. 22. § (2) EMMI rendelet előírja a gyermekek kötelező felülvizsgálatát. A kötelező felülvizsgálat időpontjának meghatározásakor figyelembe veszi a gyermek életkorát, a sajátos nevelési igényének típusát, a nevelés – oktatás formáját, tehát az intézményes ellátás időtartama alatt a gyermek fejlődését nyomon követi. Ha az előírt felülvizsgálat elmarad, hatályát veszti a gyermek jogosultsága mindazon ellátási formákra, kedvezményekre, amelyek őt a szakvélemény alapján megilletik, s ezzel együtt az intézmény fenntartója is elveszíti jogosultságát a támogatásra.

A Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC Törvény 4§ 23. nagy figyelmet fordít a **sajátos nevelési igényű gyermekek** eredményes fejlesztésének biztosítására.

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján:

„mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd.”

Óvodánkban az Alapító Okiratban meghatározott típusú sajátos nevelési igényű gyermekeket fogadunk, ha a Szakértői Bizottság integrált nevelési igényre tesz javaslatot, és óvodánkat jelöli ki a gyermek számára.

Az alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A gyermekek között fennálló különbségeket pedagógiai programunk kialakításakor mindvégig figyelembe vettük, és számos helyen beépítettük. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerint környezet kialakítása, a szükséges tárgyi

feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéshez szükséges.

Az óvodai nevelés és fejlesztés elvei a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozóan:

- Óvodánk pedagógusainak, a szülők, és gyermekek közösségének felkészítése a sajátos nevelési igényű gyermekek fogadására.
- A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni
- Amennyiben részesült korai fejlesztésben, arra kell építeni. A fejlesztés folyamatosságát biztosítani kell.
- A pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen (kivárási képessége)
- A szociális készségek fejlesztése
- A kognitív funkciók fejlesztése az adekvát játékhasználat elősegítése
- Tudatos önállóságra nevelés, önkiszolgálás
- Differenciált fejlesztés (megfelelő idő, ingerek, fokozatosság biztosítása)
- Az eltérő terhelhetőség figyelembevétele
- SNI gyermeket nevelő szülők fogadóórán történő tanácsadása, és megsegítése
- Folyamatos kapcsolattartás a speciálisan képzett szakemberekkel

Az óvodapedagógus feladatai:

Az integrált gyermekekkel kapcsolatos összes tevékenység koordinálásáért a csoport óvodapedagógusa felelős.

Az óvodapedagógus és a gyógypedagógus közösen, személyre szabottan határozza meg a feladatokat, melyet az óvodapedagógus a mindennapi gyakorlata során alkalmaz.

Az óvodapedagógus feladata a kapcsolattartás a Szakértői Bizottságokkal, Tanulási Képességet Vizsgáló Bizottsággal, kontrollvizsgálatok időpontjának jelzése, a különféle szakemberekkel (pszichológus, gyermek- neurológus), gyermekvédelmi megbízott, Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival való együttműködés.

Ismerje meg a sérült gyermek családi körülményeit, hogy milyen együttműködésre számíthat. Rendszeres megbeszélést folytat a gyógypedagógussal- szülővel-, dajkával- az egységes követelmények támogatása érdekében.

A csoport óvodapedagógusa rendszeres tájékoztatást nyújt az intézmény vezetőjének a gyermek fejlődéséről, problémákról, az elért eredményekről.

Ő felel az integrált gyermekekkel kapcsolatos dokumentációért, a szükséges információk elosztásáért, miközben figyelemmel van a személyi adatok védelmére és titoktartási kötelezettségére.

Az óvodapedagógus – a speciális szakember iránymutatása mellett – az alábbi kompetenciákat fejlesztheti:

a) Kognitív

- Gondolkodási képesség (konvertálás, rendszerező képesség, logikai képesség, és kombinatív képesség)
- Tudásszerző képesség (ismeretszerző, alkotó képességének fejlesztése)
- Kognitív kommunikációs képesség (vizuális, nyelvi)
- Tanulási képesség

b) Személyes kompetencia

- Önkiszolgáló, önellátási képesség fejlesztése – öltözködés, vetkőzés, étkezés,
- Testi képességek fejlesztése, mozgásfejlesztés,
- Befogadóképesség fejlesztése- zene, vizualitás, irodalom,
- Önkifejezés képességének fejlesztése – zene, vizualitás, előadói – és szövegalkotó képesség
- Önvédelmi képesség fejlesztése – szabadság, - egészség, és identitásvédelem,
- Speciális képességek (tehetség) fejlesztése- egyéniséggé nevelés
- Önszabályozás és önfejlesztés képességének fejlesztése.

c) Szociális

- Szociális szokások és minták - személyes példamutatás,
- Szociális készségek – legfontosabb kiválasztása, szükségszerű működtetése
- Szociális ismeretek – direkt emberi viselkedések, szociális normák gyakorlása utcán, járművön,
- Szociális kommunikáció,
- Szociális érdekérvényesítés - szükséglet jelzése, segítőkész énkép erősítése, segítő viselkedésformákat támogató normák tanítása, segítségnyújtás normáinak aktiválása.

A tudatos és hatékony pedagógiai hatások szakmai feltétele az **egyéni fejlesztési terv** kidolgozása, mely mindig egy adott gyermek részére készül.

Kiindulópontja az adott gyermek állapota (mozgása, beszéde, figyelme, emlékezete, stb.). A fejlesztés fő célja az egészséges, harmonikus személyiség, a beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítása, valamint az iskolai tanulási zavarok megelőzése. Az iskolaérettség feltételeit a testi fejlettség mellett öt területen határozzák meg a mozgásfejlettség szintjében, a kognitív képességek minőségében, a gondolkodás, a szocializáció, a beszéd-készség területén. A fejlesztési tervnek mindezeket a területeket fel kell ölelnie.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek enyhe fogyatékoságának

(érzékszervi, értelmi, beszéd, pszichés fejlődés zavara) típusához igazodó szakemberek együttműködése szükséges.

Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez:

- Fontos, hogy fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- A sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- A rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak mindennapi nevelőmunkánk tartalmi elemeivé.

A sajátos nevelési igény a szokásostól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

A differenciálás az a folyamat, amelynek során a pedagógus – függetlenül attól, hogy van-e a csoportjában fogyatékos gyermek vagy nincs – a fejlesztési folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítja. Az egyénekhez igazodás, a fogyatékosok jelenlététől függetlenül a csoport valamennyi tagjának kedvező. Törekedni kell a gyermekekhez legjobban illeszkedő eljárások megvalósítására. A szülők szerepe alapvető és lényeges, sőt nélkülözhetetlen eleme az integrációs folyamatnak. Az együttnevelés mindennapi megvalósulásának és a gyermek eredményes fejlesztésének legfőbb feltétele a pedagógus és a gyógypedagógus együttműködése. A közösségbe történő beilleszkedés szempontjából fontos a csoporttársak el- és befogadóképessége.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének feladatai az óvodai nevelés során

Cél:

Fejlesztés által, a sérülés súlyosságától függően a hátrányos következmények csökkentése vagy ellensúlyozása, lehetőséghez képest a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjának megteremtése.

Beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akinél veleszületett vagy szerzett idegrendszeri működési zavarok és környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság. Az akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzóság stb.) illetve a beszédhibához csatlakozó magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. Mindez az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédszervek gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, a szegényes szókincsben, az utánzóképeség gyengeségében nyilvánul meg. Ennek következtében átmeneti, illetve tartós zavarok léphetnek fel a nyelvi, kommunikációs

képességekben, szociális kapcsolatok kialakításában. A beszédfigyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség-zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség), és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek típusai:

Tanulási problémákkal küzdő gyermekek

- Tanulási nehézséggel küzdők (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok)
- Tanulási zavarral küzdők (például: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)

Magatartászavarok miatt problémás gyermekek

- Visszahúzó (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek (félénk, csendes, visszahúzó, stb.). Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás, stb.
- Ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermekek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív, stb.). Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélte egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadást.

Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek: [Nkt. 4. §13. pont c) alpont].

- Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek az, akinek **egészségügyi ellátása** a szakorvos véleménye alapján az **adott nevelési évben a harminchat nevelési napot várhatóan meghaladja**, és emiatt a legalább napi négy órai tartamban meghatározott óvodai foglalkozásokon nem tud részt venni [Nkt. 4. §18. pont].

2021/2022. nevelési évtől kötelezettség hárul az óvodákra az **inzulinfüggő cukorbetegségben** szenvedő, óvodai nevelésben részt vevő gyermekek indokolt esetben történő, **intézményben megvalósuló speciális ellátása** tekintetében. [Nkt. 62. §(1a) bek.].

Az óvoda vezetője–az ellátás megszervezésével összefüggésben–a **pedagógus vagy érettségi végzettséggel rendelkező**, nevelő-oktatómunkát közvetlenül segítő munkakörben **foglalkoztatott beosztottja** számára előírhatja:

- a. a vércukorszint szükség szerinti mérését,

- b. szükség esetén, orvosi előírás alapján, a szülővel, más törvényes képviselővel, a megadott kapcsolattartási módon egyeztetve, az előírt időközönként a szükséges mennyiségű inzulin beadását (Nkt.62.§(1b)bek.).

Kivételes képességű gyermekek, tehetségesek:

- Intellektuális tehetség (a különböző tudományterületeken kimagasló: matematikai, fizikai, nyelvi, stb.)
- Művészi tehetség (képzőművészeti, zenei)
- Pszichomotoros tehetség (sport, tánc, kézügyességet igénylő terület)
- Szociális tehetség (vezető, szervező, irányító)

Tehetségnevelés, tehetségfejlesztés – a tehetségígéretes gyermekek felismerése

- A tehetségnevelés/tehetségfejlesztés/tehetséggondozás a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik.
- A pedagógusoknak és a családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetségígéretes gyermeket sejtet:
- A kivételes tehetségek jellemzői: megszállottság, fokozott kritikai érzék, állandó önelégedettség
- A valamilyen területen kiemelkedő gyermekek teljesítményei nem mindig jók, munkavégzésük, fejlődésük nem egyenletes, és gyakran nem vesznek részt a „munkában”.

A tehetségfejlesztés módjai közül óvodánkban elsősorban a gazdagítás-dúsítás módszerét alkalmazzuk. A tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek. Minden esetben felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy tehetségígéretes gyermekeiket milyen óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekbe célszerű az óvodai nevelési időn túl is fejleszteni.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- A teljesítmények értékelése során
- Az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- Gyermeki jogok gyakorlása során
- Az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások)
- Az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- Érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- Szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön

- Megfelelő számú szülői igény esetén nemzetiségi nevelésben részesüljön.

Munkánkat az integráció területén akkor tekintjük sikeresnek, ha a hozzánk járó sajátos nevelési igényű gyermekek a mi óvodánkat elhagyva az általános iskolában, majdan a középiskolában megállják a helyüket.

Sajátos nevelési igényű gyermekek számára érvényben lévő alapvető támogatások, lehetőségek:

Sajátos nevelési igényű gyermekek számára a Gyermekvédelmi Törvény különleges juttatásokat biztosít, pl. kedvezményes az élelmezésük (Gyermekvédelmi Törvény 148.§., a családokat több szociális kedvezmény és juttatás illeti meg: Gyermekvédelmi Törvény 15.§, (emelt családi pótlék, meghosszabbított GYES, stb.).

XVI. HELYI ÓVODAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM

A helyi óvodai integrációs program készítésének jogszabályi hivatkozásai:

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 173. § (1) bekezdésnek megfelelően, mely szerint, ha az óvoda az oktatási és kulturális miniszter által kiadott személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint szervezi a nevelést, külön jogszabály meghatározottak szerint – nyilvános pályázat útján – e feladat ellátásához külön támogatást igényelhet. A támogatás igénybevételével kapcsolatos szabályokról külön jogszabály rendelkezik.

Óvodai Integrációs Program (óvodai IPR), mely nem ad meg részletes pedagógiai tartalmakat, választandó nevelési tervet, nem nevez meg, nem ír le konkrétan alkalmazandó programokat, viszont kinyilvánítja azt a pedagógiai alapállást, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében. Az óvodai IPR nem jelent külön programot az óvoda munkájában, hiszen minden pontja a hatályos jogszabályok figyelembe vételével az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épül.

A helyi óvodai integrációs program céljai:

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves, HHH gyermek beóvodázása megtörténjen (2015. 09. 01-től kötelező 3 éves kortól az óvodába járatás a 2011. évi köznevelési törvény értelmében.)
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Az óvodából iskolába menő HHH gyermekek évről-évre egyre nagyobb számban, integrált iskolai környezetben kezdjék meg általános iskolai tanulmányaikat
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése - a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Civilszervezetekkel – annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

A helyi óvodai integrációs program hatóköre:

- Az óvodába járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes köre, kiknek mindenkori létszáma az óvoda „Halmozottan Hátrányos Helyzetű gyermekek” nyilvántartásában van kimutatva.

A helyi óvodai integrációs program jellemzői:

- Gyermekközpontú és családoorientált szemlélet
- Olyan interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymás kiegészítőnek tartja.

Kiemelt területek

- **Szervezési feladatok:**

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek **óvodai beíratásának támogatása** (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében).

Beóvodázási program: A helyi önkormányzatok nyilvántartása alapján az óvodáskorú gyermeket nevelő családok felkeresése, az óvodázás előnyeinek, szükségességének felvázolása és a beóvodázás elvégzése és a minél hosszabb óvodai nevelés biztosítása.

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása érdekében rendszeres családlátogatást kell beiktatni azoknál a családoknál, ahol az óvodai hiányzás meghaladja a 25 %-ot.

A szülők munkába állását lehetővé tévő **nyitva tartás kialakítása**.

Nevelőtestület együttműködése érdekében rendszeressé kell tenni a team munkát valamennyi munkatárs részvételével, amelyeknek része a háromhavonkénti értékelés, az esetmegbeszélések és a hospitálások.

Pedagógiai munka kiemelt területei:

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérést, részletes anamnézist kell készíteni a belépő gyerekről erre elkészített formanyomtatvány áll rendelkezésre családlátogatás alkalmával.
- Kommunikációs nevelés (szókinés, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)

- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei).

A foglalkozások célcsoportjai: tehetséges és felzárkóztató foglalkozást igénylő gyerekek. A foglalkozások formája: egyéni és differenciált kiscsoportos foglalkozás.

Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka:

- Egészségügyi szűrővizsgálatok elvégzése minden, illetve speciális probléma esetén az arra rászoruló gyermek esetében (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - szemészet, fülészet, ortopédia - vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás rendszeres elvégzése (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok).
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, rendezvények látogatása).
- A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülők szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzübeli hozzájárulások fedezetének hiányában).

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
- Védőnői hálózat (a gyermekek óvodai beíratásának támogatása; korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás)
- Szakmai szolgáltatók (konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése és biztosítása)

Óvoda-iskola átmenet támogatása:

- Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb részképesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása)
- Iskolaválasztás (a kijelölt iskolával, a szabad iskolaválasztással, a halmozottan hátrányos helyzetűek előnyben részesítésével, a sajátos nevelési igényűvé minősítéssel kapcsolatos felvilágosítás, tanácsadás) támogatása

- Az érintett iskolákkal közös óvoda - iskola átmenetet segítő program kidolgozása (DIFER mérés 4 éves korban, hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok)
- A gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés:

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése.
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése.
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. farsang, karácsony, anyák napja, kirándulás stb.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása.

Intézményi önértékelés, eredményesség:

- Intézményi önértékelés készítése.
- Eredményesség (indikátorok teljesülése: beóvodázási arány, hiányzás csökkenése, DIFER mérésnél a hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkenése, normál tantervű, integrált iskolai környezetbe történő beiskolázás, szabad iskolaválasztás érvényesülése, iskolaérettség elérése) mérése.

DIAGNOSZTIKUS FEJLŐDÉSVIZSGÁLÓ RENDSZER (DIFER) HASZNÁLATA

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetők. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarckokat.

Az eredményesebb iskolakezdés és a gyerekek hatékonyabb megismerése érdekében a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer (DIFER) első és második osztályban történő alkalmazása mellett lehetőségeink szerint bevezetjük azt a középső és nagycsoportok számára is. A több évet átfogó mérés lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek fejlődési ütemét figyelemmel kísérjük, szükség esetén beavatkozzunk, ugyanis minden készség és képesség évekig tartó fejlődése, vagyis elsajátítási folyamata különböző fejlődési szinteket elérve jut el az optimális használhatóságig.

A DIFER mérés célja, funkciója, hogy segítse az eredményes iskolakezddést. Ismeretes, hogy az első tanévek eredményei döntően meghatározzák a tanulók jövőjét. Az első évfolyamokon elsajátítandó alapkészségek eredményessége nagymértékben az úgynevezett kritikus elemi készségek fejlettségétől függ. Az íráskészség elsajátításának előfeltételét, kritikus elemi készségét az úgynevezett **írásmozgás-koordináció** fejlettsége, az olvasási készségét a **beszédhanghallás** fejlettsége határozza meg. A nyelvi közölt információk vételének egyik alapvető feltétele a **relációszőkincs** fejlettsége, a matematikatanításé az **elemi számolási készség** fejlettsége, a tudásszerzés, a tanulás kritikus feltétele pedig többek között a **tapasztalati következtetés** és a **tapasztalati összefüggés kezelés** képességének fejlettsége. Az eredményes iskolakezddés döntő feltétele a **szocialitás**.

A mérés eredményére épülő tudatos pedagógiai munkának célja a meglévő hiányosságok leküzdése, a sikeresebb iskolakezddés.

XVII. ÓVODÁNK BELSŐ ELLENŐRZÉSI TERVE – ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

Az intézményben folyó pedagógiai munkáért a vezető felel. Részterületek elemzésében, értékelésében a nevelőtestület felkért tagjai részt vehetnek.

A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése két szinten történik:

1. A gyermek fejlettségének értékelése
2. Az óvónői gyakorlati munka szintjén

1. A gyermek célzott megfigyelésének szinterei:

Játékba ágyazva,

- Munkához való viszony megfigyelése,
- Tevékenységek során
- Társas kapcsolatainak megfigyelése, elemzése kapcsán

Alapértékként vesszük figyelembe a gyermekek saját ütemük szerinti fejlődését, önmagukhoz viszonyított fejlesztését, mérését, ezzel összefüggően az iskolásítás elkerülését. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szokások nyomon követése, mérése, elemzése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása. Szem előtt tartjuk, hogy a mérések többnyire a pillanatnyi állapotot és fejlettséget rögzítik, ezért a következtetések levonásakor a lehető legtöbb meghatározó okot és szempontot igyekszünk figyelembe venni. A gyermekek fejlődésének nyomon követése a csoportvezető óvónők feladata félévenként, melyben rögzíteni kell a gyermekek értelmi-, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét, valamint a fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat. A gyermek egyéni Óvodai történetem lapjain dokumentálunk és a szülőt erről tájékoztatjuk.

Speciális fejlesztés

A cél azon képességek, jártasságok, kompetenciák fejlesztése, amelyek alkalmassá teszik a gyermekeket az iskolakezdésre.

Az Óvodai Program a gyermekek egyéni képességeinek, adottságainak figyelembevételével fejleszti az óvodásokat, de a csoportban van sajátos nevelési igényű és tehetséges kisgyermek is, akiknek különleges, speciális bánásmódra, fejlesztő pedagógiára van szükségük.

A differenciált bánásmód alapvető feltétele a gyermekek sokoldalú megismerése. Amennyiben problémát észlelünk, a speciális fejlesztést a lehető legkorábban meg kell kezdenünk. Így van esélyünk arra, hogy a korrekciót időben megkezdve, a sajátos nevelési igényű gyermeket felzárkóztassuk, későbbi tanulási zavarait, beilleszkedési nehézségeit megelőzzük, illetve enyhítsük.

A konkrét fejlesztés megszervezésénél igénybe vesszük speciális szakemberek segítségét. Amennyiben a gyermeknek beszédfejlődési elmaradása vagy zavara van, igyekszünk a logopédiai ellátását biztosítani. A fejlesztésekről a szakemberek feljegyzést készítenek. Munkánkat még segíti a gyógypedagógus is.

Feladatok:

- A probléma megfogalmazása, annak megállapítása, hogy a sajátos nevelési igény mely területen jelentkezik (biológiai tények, rendellenességek vagy sérülés, nem megfelelő családi nevelés, stb.)
- Kapcsolatfelvétel szükség szerint a szülőkkel, pszichológussal.
- A fejlesztési forma megállapítása, megbeszélése a csoportban együtt dolgozók között (prevencióra vagy korrekcióra van szükség), a speciális bánásmód konkrét megtervezése
- A fejlesztőhatás folyamatos megfigyelése, mérése, esetleges korrekciója.

2. Szakmai-pedagógiai munka ellenőrzése

Az óvoda belső ellenőrzési rendszere átfogja az óvodai nevelőmunka egészét. Célja az intézményben folyó pedagógiai munka segítése, fejlesztése. A folyamatos belső ellenőrzés megszervezéséért, hatékony működéséért az óvoda vezetője a felelős. Az ellenőrzések ütemezését, konkrét időpontját, az értékelési szempontsót a mindenkori éves óvodai munkaterv részét képező belső ellenőrzési terv határozza meg, melyet az óvoda vezetője készít el.

Az éves munkaterv minden évnnyitó nevelőtestületi értekezleten a nevelőtestület jóváhagyásával készül. Az adott évre tervezett ellenőrzésekről már ekkor tudomást szereznek a nevelők.

Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés területeit, módszereit és ütemezését. Az ellenőrzési tervben nem szereplő, rendkívüli ellenőrzésről az óvodavezető dönt. Nevelési évenként egy alkalommal minden óvodapedagógus ellenőrzésére sor kerül. Az ellenőrzés tapasztalatairól a vezető feljegyzést készít, amelyet ismertet az óvodapedagógussal.

A nevelési év záró értekezletén az óvodavezető értékeli a pedagógiai munka belső ellenőrzésének eredményeit. Ismerteti a nevelőtestülettel az ellenőrzés általános tapasztalatait, megfogalmazza az esetleges hiányosságok megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket.

Az ellenőrzés, értékelés területei:

- Szakmai pedagógiai munka
- Munkáltatói jogkörből adódó ellenőrzések

A következő dokumentumok segítik az ellenőrzést, értékelést:

- Az óvoda munkaterve, amely egy nevelési évre szól.
- A csoportok éves nevelési, fejlesztési terve,
- Értékelések
- Egyéni fejlesztés dokumentumai

Óvodánkban a pedagógiai munka belső ellenőrzésére jogosult:

- Óvoda vezetője

Országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés

Célja: a nevelési intézmény szakmai tevékenységének és a pedagógusok munkájának általános pedagógiai szempontok szerint történő értékelése, ellenőrzése.

Fajtái:

- Pedagógus ellenőrzése
- Az intézményvezető értékelése
- Intézmény ellenőrzése

Pedagógiai programunk záró gondolata:

Ahol van idő, türelem, ahol a gyermek egész napját átszöheti a játék, ahol a puszta létevel nem zavar, ahol a gyerekek helye van a közösségben, ott a gyermek egészségesen fejlődik, ott a gyermek „a rám is szükség van érzésével” ébred.

XVIII. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program módosítása csak a nevelőtestület elfogadásával, a jogszabályokban előírt közösségek egyetértésével, véleményével és az intézményvezető jóváhagyásával lehetséges.

Az óvoda eredményes és hatékony működéséhez szükséges további rendelkezéseket önálló szabályzatok tartalmazzák.

A hatályba lépett Pedagógiai Program megismertetése az óvoda dolgozóival, valamint azokkal, akik kapcsolatba kerülnek az óvodával és meghatározott körben használják helyiségeit, az intézményvezető feladata és felelőssége.

A Pedagógiai Programban foglalt rendelkezések megtartása az óvoda valamennyi alkalmazottjára kötelező érvényű, megszegése esetén a munkáltatói jogkörű vezető köteles intézkedni.

XIX. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az Arany János Általános Művelődési Központ Napköziotthonos Óvoda Pedagógiai Programja 2014-ben készült. A nevelőtestület Pedagógiai Programját több alkalommal felülvizsgálta és módosította.

Érvényessége:

Az intézményvezető jóváhagyását követően 2022. január 1-jétől lép életbe és visszavonásig érvényes. Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a ..... számon jóváhagyott Pedagógiai Program.

Az óvodai nevelési program érvényességi ideje:

A program érvényességi ideje öt nevelési évre szól. (2022. január 01 – 2026. augusztus 31) -

1. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata:

A törvény változásait követően a nevelőtestületnek el kell végeznie a pedagógiai program felülvizsgálatát, értékelését. Szükség esetén módosítani kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgozni.

2. A pedagógiai program módosítása:

- A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:
  - az óvoda vezetője
  - a nevelőtestület bármely tagja
  - a szülők közössége

- az óvoda fenntartója
- A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület fogadja el, és az óvodavezető jóváhagyásával válik érvényessé.
- A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő nevelési év szeptember 1. napjától kell bevezetni.

3. Az óvoda pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

- Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
- A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:
  - az óvoda honlapján
  - az óvodában, a vezetőnél

4. A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- jogszabályokban, törvényekben bekövetkezett változások
- fenntartói, partneri igények változásai
- a program ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetése miatt.

5. Előírás a programmódosítás előterjesztésére

- írásbeli előterjesztés az óvoda nevelőtestületének
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten
- szóban véleményezés, döntés, írásbeli jegyzőkönyv a módosítás elfogadásáról.

Hatályba lépés ideje: 2022. január 1.
Kétpó, 2021. december 1.

-
Boldogné Tóth Magdolna
ÁMK igazgató

MELLÉKLET

Óvodánk eszközeiről és felszereléséről készült jegyzék

- 1 épület (a szabályzatnak megfelelő tűzoltó készülékek, elsősegély felszerelés, gyógyszer szekrény)
- 1 játszó udvar (játsszótéri eszközökkel, padokkal, 1 db homokozóval, babaházzal)
- 1 csoportszoba (gyermekszékek, gyermek asztal abroszokkal, szőnyeg, fényvédő függönyök, játéktároló szekrények vagy polcok, foglalkozási eszköztárolók, edény- és evőeszköz tárolók, szeméttárolók, játékok, játékeszközök: gyakorló-, szimbolikus-, szerepjátékokhoz, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, bábok, barkácsolás eszközei, mozgásfejlődést és azt kielégítő játékeszközök, énekes játékok eszközei, anyanyelvi fejlesztéseknek eszközei, értelmi képességeket és kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök, ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök, környezet megismerését elősegítő eszközök és anyagok, munka jellegű tevékenységek eszközei, nevelő munkát segítő egyéb eszközök:, cd-lejátszó, tv, DIOO, hangszerek pedagógusoknak és gyerekeknek)
- gyermeköltöző rész (gyerekek létszámának megfelelő ruhatároló fogasok, polcok, öltöző padok)
- 1 gyermekmosdó (WC-k, mosdókagylók, törölköző tárolók, fogmosó tartók, folyékony szappan adagolók, zuhanyzó, mosó helység (1 db mosógép)
- 1 felnőtt mosdó (WC, mosdókagyló)
- 1 db vasaló + állvány hozzá, szárító állvány, takarító eszközök, 1 db porszívó
- 15 fektető- tornaszoba- ebédlő (tornapadok, tornaszőnyegek, bordásfalak, babzsákok, labdák, trambulín, egyensúlyozó tölcésér, akadálypálya, karikák. Fektetők, párnák, ágyneműhuzatok, plédék)
- 1 belső raktár
- külső játéktároló
- 1 külső raktár a szükséges szerszámokkal
- 1 tálaló-melegítő konyha (1 db hűtőgép, 1 db gáztűzhely, szekrény, mosogató tálca, étel-mintavételhez egyszer használatos tasakok)

Irodalomjegyzék

- 2011.évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
363/2012 (XII.17.) kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
Óvodai Nevelés Alapprogramja 1989.
Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés – de hogyan? 1996.
Nagy Jenőné: Vezetők kézikönyve 1996.
Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból 1996.
Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel
Nagy Jenőné: Óvodatükör 2002.
Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelési program
Porkolábné Balogh Katalin: Kudarccal az iskolába 1992.
Fehér Anna: A természet közelségével- cselekvési minták az óvodai környezeti nevelés
gyakorlatában
Dr. Páli Judit: Prevenációs program 1996.
Szuhányi Mária: Nevelés - individuálpszichológiai nézőpontból. Bp
Merei Ferenc - V Binet Agnes Gyermeklélektan Bp Gondolat,
Kósa - Szemerényi: Apáról fiúra.
Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek fejlettségének
megállapításához
Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
Dankó Ervinné dr.: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
Fórrai Katalin: Ének az óvodában
Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában.
Gaál Sándorné - Kunos Andrásné: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában
Dr. Tótszöllősiné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában

2. melléklet a 20/2012. (VII.31.) EMMI rendelethez

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeiről és eszközeiről

	A	B	C
1	1. ÓVODA		
2	HELYISÉGEK		
3	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
4	csoporszoba	gyermekcsoportonként 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoporszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint 2 m ² /fő.
5	gyermekágy/fektető tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas) csoportonként 1	
6	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
7	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani.
8	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben alakítandó ki.
9	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az óvodai játszóudvar akkor megfelelő, ha alapterülete lehetővé teszi az intézmény alapító okirata vagy működési engedélye szerinti maximális létszám szerint a gyermekek egyidejű

			<p>befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását.</p> <p>Közterületen is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.</p>
10	intézményvezetői iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az intézményvezető-helyettes, illetve tagintézmény-, intézményegység vezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	
11	intézményvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában intézményvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen, telephelyen) 1	
12	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező, székhelyen, telephelyen 1	
13	óvodatitkári iroda	ha az óvodában az óvodatitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodatitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegység vezető-helyettesi irodával közösen is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.
14	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.
15	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
16	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	

17	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása – aránytalan teher és többletköltség nélkül – a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
18	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvoda kivételével másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi.
19	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 WC (fiú, lány)	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen, és ott, ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
20	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 fiú, 1 lány (a helyiségben 7 gyermekenként 1 WC csésze)	Új óvoda építése esetén alkalmazandó. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen, és ott, ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
21	felnőtt öltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1 ha az óvodai csoportok száma több mint hat, akkor 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
22	felnőtt mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha a feladatellátási helyen az óvodai csoportok száma	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.

		több mint hat vagy az óvoda épülete emeletes, akkor 2, szintenként 1	
23	feelnőtt WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha a feladatellátási helyen az óvodai csoportok száma több mint hat vagy az óvoda épülete emeletes, akkor 2, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
24	feelnőtt WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen férfi és női) 1, ha az óvodai csoportok száma több mint hat vagy az óvoda épülete emeletes, akkor szintenként 1-1 férfi és női	Új óvoda építése esetén alkalmazandó. Alkalmazotti létszám figyelembevételével, továbbá az újonnan épülő óvodákban látogatói, szülői mosdó, WC helyiség férfi és női 1-1. A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
25	feelnőtt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
26	mosó-, vasalóhelyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A mosó-, vasalóhelyiséggel együtt kialakítható a szárítóhelyiség, ebben az esetben nem szükséges külön szárítóhelyiség biztosítása.
27	szárítóhelyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A mosó-, vasalóhelyiséggel együtt kialakítható a szárítóhelyiség, ebben az esetben nem szükséges külön szárítóhelyiség biztosítása.
28	feelnőtt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
29	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
30	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
31	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
32	szárasáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
33	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
34	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
35	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is.
36	kerekesszék-tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
37	ételhulladék-tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	